

Ny isbjørnlov på Svalbard
– turoperatørene fortviler

Villmarksliv

8-2024 Kr 129,-

• JAKT • SPORTSFISKE • FRILUFTSLIV

WWW.VILLMARKSLIV.NO

STOR
TEST

8 FJELL- STØVIER

DRØMMEN
OM SALT FJELLET

STOR FISK, NORDLYS OG DYRELIV

EFFEKTIVT FJELLFISKE

På sykkel
etter storrøya

KRANGEL PÅ TUR

Guide når
det smeller

Bli med på
krepsefeber i
Steinsfjorden

CARL VESTABERG

Hans Børli
glemte
inspirator

FRILUFT

HELE 3 GANGER PICK UP OF THE YEAR

Suksessen fortsetter! Isuzu har allerede vunnet 3 priser som Pick Up of the year 2023.

Nye Isuzu D-Max er utstyrt på nivå med topp moderne personbiler. Ta plass og opplev bl.a. nye el.justerbare premium skinnseter, trådløs Apple CarPlay, adaptive cruise control, 8 høyttalere, justerbart skinnratt – alt for å skape den beste kjøreopplevelsen. Isuzu er markedets sikreste Pick-Up, belønnet med 5 stjerner i Euro NCAP i 2022.

Ekstremt høyt utstyrsnivå

Sterke spesifikasjoner

Klasseledende sikkerhet

Raskest levering

LEASINGKAMPANJE

3.907,-

PR MND EKS MVA

* 4 dørs premium automat Black Edition inkl. Vinterhjul.
*Vilkår leasing: Kjørelengde: 36 mnd./115.000 km pr. år. For-
skuddsleie: 80.000,- eks. mva. Etablering: 4.795,-. Nominell ren-
te: 7,40%. I tillegg kommer årsavgift, forsikring og termingebyr
på 95,- kr. pr. mnd. Vinterhjul, matter og tectyl er inkludert.

«Konkurrenter: Se opp!»
Yrkesbil

«Barskhetens tid
er ikke forbi»
«Du har kjørt feil bil hele
livet, det er pickup med
diesel som er sjefen»
Finansavisen Motor

KONGEN AV PICK-UP HAR BLITT HELT NY!

PREMIUM UTSTYRSPAKKE VERDI 69.000.- BETAL KUN KR 20 000.- SPAR 49.000.-

Adaptive cruise control, regnsensor, automatiske fjern og nærløys, BI-LED automatiske nær og fjernlys, elektronisk differensialspærre, Apple CarPlay og Android Auto, ryggkamera, 8-veis elektrisk setejustering, skinnratt, skinnseter ekstra komfort, to-sonet klima, teleskopjustering ratt, 18 tommer aluminiumsfelger, kollisjonsvarsling (FCW), nødbrems (AEB), trafikkskilt gjenkjenning (TSR), intelligent fartsbegrenser (ISL), filholder (LKAS), filskiftevarslingsystem (LDWS), opptil 8 høyttalere og mye mer.

Isuzu har vunnet en rekke prestisjetunge priser i Storbritannia, som er Europas største marked for salg av pickuper. D-MAX har blant annet vunnet "2022 Pick-up of the Year"-award og "Company Car and Van 2022"-award. D-MAX har også høstet utmerkelse for sitt høye sikkerhetsnivå, og ble belønnet med fem stjerner og full pott i Euro NCAP. Ingen andre pickup-er har oppnådd like høy score. Dermed er Isuzu også den sikreste pickuperen på markedet.

Fra kun kr 549.990,- inkl mva. (herav mva kr 82.177,-)

VELG MELLOM

Pick-UP

Black Edition

Trooper

Magnum

Arctic Truck

ISUZU

Tøffest i klassen • isuzu.no

Villmarksliv DETTE ER OSS!

Vi i Villmarksliv er lidenskapelig opptatt av friluftsliv, norsk natur, fiske og jakt. Vi tror på en bærekraftig bruk av naturen rundt oss, og vi ønsker at våre etterkommere også skal kunne glede seg over den norske friluftstradisjonen. I hver utgave gjør vi vårt beste for å speile de rike mulighetene for aktivt friluftsliv i Norge.

Forsidefoto: Stine
Cecilie Mikalsen

Mer enn
bare et blad

Podkasten Villmarksliv

Nye episoder hver uke:
www.podkastenvillmarksliv.no

NM i naturfoto

Norges største naturfotokonkurranse.
Se bildene på: nminaturfoto.no

Nyhetsbrev

Få det beste fra Villmarksliv rett i innboksen.
Påmelding: bit.ly/villmarksnytt

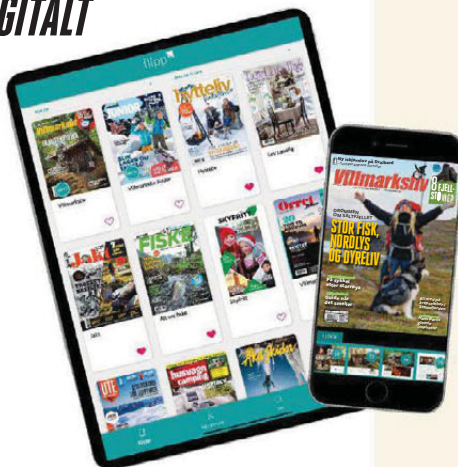
- + Villmarksliv junior
- + 8 ekstra sider til abonnentene
- + www.villmarksliv.no

LES Villmarksliv DIGITALT

Ønsker du å lese Villmarksliv digitalt, kan du som abonnent gjøre det gjennom magasinappen Flipp.

- ✓ Les hele bladet digitalt
- ✓ Tilgang til tidligere utgaver
- ✓ Uten ekstra kostnad for abonnenter

For å komme i gang må du registrere deg på www.flipp.no/start. Du må ha Vipps for å identifisere deg.

REDAKSJONEN

REDAKTØR:

Knut Brevik tlf.: 411 70 012
knut.brevik@egmont.com

REDAKSJONSSJEF:

Hallvard Lunde tlf.: 99 22 43 59
hallvard.lunde@egmont.com

VISUELT ANSVARLIG:

Mona Henriksson
mona.henriksson@egmont.com

REDIGERER:

Linda Pedersen
linda.pedersen@egmont.com

REPORTER:

Peter Nagy
peter.nagy@egmont.com

ANSVARLIG REDAKTØR: Axel Walø

PRODUKSJONSKOORDINATOR: Ingunn Elise Kristiansen

BILDEBEHANDLING: Hilde Andresen og Mindworking Asia

KUNDESERVICE:

På minside.egmont.no kan du enkelt se på og administrere ditt abonnement. Bli abonnent på: bladkiosken.no

TLF. HVERDAGER 08-16: 22 58 56 70

E-POST: abo-villmarksliv@egmont.com

Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss.

ADR.: Villmarksliv, abonnementservice, Pb. 4980, 0441 Oslo

POSTADRESSE: Egmont Publishing, Villmarksliv,

P.b. 4980, Nydalen, 0441 OSLO

BESØKSADRESSE: Nydalsveien 12A, Nydalen, Oslo

ANNONSE

SALGSSJEF: Christian Dannevig tlf.: 90 40 92 89

christian.dannevig@egmont.com

MARKEDSANSVARLIG: Kristine Lone, kristine.lone@egmont.com

ABONNEMENTSPRISER:

1 år ordinært abonnement: kr 799,

Gullabonnement: kr 12 utgaver: 899,- 24 utgaver: 1499,-

(pristillegg utenfor Norden) Abonnementet løper til det blir oppsagt.

Stoff i bladet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning. Villmarksliv tar intet ansvar for originalbilder/artikler som ikke er bestilt. Utgivelse av stoff i Villmarksliv skjer bare i henhold til våre generelle vilkår for rettigheter til stoff. Dette gjelder både for stoff som honoreres og for stoff som ikke honoreres. Vi forbeholder oss blant annet retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett. Innsendere av stoff kan, etter spesiell avtale med oss, i hvert enkelt tilfelle, reservere seg mot at deres stoff distribueres til våre kunder fra det elektroniske arkivet. Egmont Publishing er en del av Egmont. Egmont er et av Nordens største mediekonserner med 6300 ansatte og aktivitet i 30 land. Vi er en stiftelse og Egmont Fondet deler årlig ut over 90 millioner kroner til et bedre liv for barn og unge. Vårt motto We bring stories to life – har sterke publisistiske verdier. Vi står bak mer enn 700 magasiner, tegneserier, Klikk.no, TV 2, Nordisk Film, kinodrift, samt flere deleide selskaper.

story
house
EGMONT

Trykk:
Egmont
Printing Service
ISSN: 0332-7442

SKITT FISKE

WWW.SKITTFISKE.NO
Norges **største** på fiskeutstyr.

www.skittfiske.no | tlf: 33 46 07 57 | post@skittfiske.no | Nygårdsveien 78, 3221 Sandefjord

Alltid gode priser på fiske og friluftsliv!

SKITTFISKEPRIS

www.skittfiske.no/skittfiskepris

AKTUELLE VARER JEVNLIK PRISET AV PRISROBOT

NB! Vareutvalg og priser vil variere jevnlig. Følg med på dine favoritter!

Det er lett å la seg overvelde av den massive og beksvarte informasjonsstrømmen.

NATUR MED RYGGEN MOT STUPET

Laksefisket ble tidlig i sommer stoppet i 33 elver. Villreinen stamper rundt på stadig mindre, sammenhengende fjellområder. Insektene forsvinner, alkefuglene sliter med lav hekkesuksess og Oslofjorden er strengt tatt å regne som en død, undersjøisk ørken.

Det er lett å peke på trusler og farer for naturen. Det er også lett å la seg overvelde av den massive og beksvarte informasjonsstrømmen. Den som får unge mennesker til å miste troen på framtiden, velge bort egne barn og som får de mest forvirrede til å blokkere veier eller lime seg fast til uvurderlige malerier. Som om det å bli avskydd skulle hjelpe saken nevneverdig.

Naturen er under press – av ufattelige mange og sammensatte årsaker; befolkningsvekst, endringer i klima, økt ressursbruk og rovdrift på natur. Hytteutbygging i norske fjellområder og en hensynsløs etablering av oppdrettsnæring langs kysten de siste 40 år er eksempler på det siste.

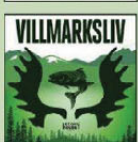
Noen føler et personlig ansvar for tingenes

triste tilstand. Godt hjulpet av oppfinnsomme symboltiltak som kommuniserer at alt faktisk er ditt ansvar – som at du må betalte fire kroner i avgift for hver plastpose du kjøper. Selv om Norge har stålkontroll på plasten.

Vi er sterke tilhengere av det personlige ansvar, men la det være like klart som vannet i en fjellbekk; de store utfordringene norsk natur nå står overfor er IKKE din skyld! Det skyldes at det er politisk villet, at problemene ennå ikke er forstått, at de ikke er løsbare eller at kostnadene ved å løse dem overstiger den politiske gevinsten.

Bruk norsk natur skånsomt, vær en god ambassadør og ikke la deg drukne i svartsinn. Takk for at du leser Villmarksliv.

HØR KNUT I PODKASTEN VILLMARKSLIV

Hver uke kan du høre interessante historier med Knut Brevik.

www.podkastenvillmarksliv.no

Knut Brevik
Redaktør

ENDELIG!

LANG rekkevidde og FIREhjulstrekk

Den perfekte norske el-varebilen

MAXUS

Electrifying the future

e-Deliver7 4x4

4.763,-

pr. mnd. eks mva*

Tilbudet gjelder 36mnd/45.000km. Vi har også supertilbud på andre intervaller og kjørelengder.
36 mnd til 5.000 km pr. år. Forskuddsleie kr. 120.000,-
36 mnd til 8.495,-. Denne utvalgte utrustningen på fast leasetilbud. Kundeavgift inkl. etablering kr. 298.463,-. Lokalt frakt og klargjøring tilkommer.

e-Deliver7 2wd

3.975,-

pr. mnd. eks mva*

Tilbudet gjelder 36mnd/45.000km. Vi har også supertilbud på andre intervaller og kjørelengder.

36 mnd til 5.000 km pr. år. Forskuddsleie kr. 120.000,-
36 mnd til 8.495,-. Denne utvalgte utrustningen på fast leasetilbud. Kundeavgift inkl. etablering kr. 298.463,-. Lokalt frakt og klargjøring tilkommer.

Rekkevidde 362/524km

Nyttelast opptil 1020kg

To- eller firehjulstrekk

Hengervekt 1500 kg

3-seter

Doble Skyvedører

Høyt utstyrsnivå

360° kamera + Ryggekamera • Automatisk AC
Keyless - One Touch Start • Adaptiv Cruise Control
Oppvarmet frontrute • Oppvarmet multifunksjonsratt
Android Auto & Apple Carplay
Elektronisk powertakeoff (5kW)

Komfortabelt og moderne interiør

Enkel inn- og utlasting fra alle sider

14 DRØMMEN OM
SALTJELLET

32
UNNGÅ TUR-
KRANGELLEN

FRILUFTSLIV – DIVERSE

- 14 **Drømmen om Saltfjellet**
Stor fisk, nordlys og dyreliv
- 32 **Guide når det smeller på tur**
Tips for å unngå turkrangelen
- 56 **Skikk og bruk ved elv og vann**
Skrevne og uskrevne lover og regler
- 62 **Mannen som elsket skogen**
Historien om Carl Vestaberg

NATUR OG DYRELIV

- 10 **Med tenna på tørk**
Hvalrossen
- 20 **Ny isbjørnlov på Svalbard**
Turoperatører fortviler

8 SIDER
EKSTRA

KUN FOR ABONNENTER:

- 85 **Eventyrhytta i Patagonia**
- 91 **Månedens fjelltur**

BLI ABONNENT VED Å GÅ INN PÅ BLADKIOSKEN.NO

26

PÅ TO HJUL
ETTER RØYA

SPORTSFISKE

- 26 **På to hjul etter røya**
Spar ryggen og få med mer utstyr
- 38 **Krepsefeber i Steinsfjorden**
Hektisk kappløp om krepsen
- 68 **Lur fisken med liten mark**
Noen ganger er minst best

TESTER OG UTSTYR

- 44 **Test av solide fjellstøvler**
Når turen går over stokk og stein
- 50 **Småtester**
Turbukse, lett sko, sovepose og pakkpose
- 52 **Rimelig turutstyr**
Tips til utstyr som ikke koster skjorta
- 54 **Nytt og nyttig turutstyr**
Utvalgte produktnyheter

44

STORTEST:
SOLIDE
FJELLSTØVLER

74

NM I NATURFOTO

68

LUR FISKEN MED
LITEN MARK

FASTE SIDER

- 6 Leder
- 74 NM i Naturfoto, runde 5
- 78 Villmarksrådet
- 80 Vilt og variert
- 82 Skråblikk
- 83 Neste nummer

HVALROSS

MED TENNA PÅ TØRK

Hvalrossens tenner er ikke bare et statussymbol og et fryktinggytende våpen, men de fungerer også som praktiske ispigger.

Tekst og foto:
Tom Schandy

Hvalrossen har tennene på tork, og gamle hvalrosser har tennene mer på tork enn de som er unge. Jeg sto ved siden av en tannlege da jeg tok disse bildene, og spurte humoristisk hvordan det ville være å rotfylle ei hvalrosstann. Han gliste. – Det hadde vært noe. Ikke bare er tennene lange, men vekta ville nok vært i meste laget for en tannlegestol!

Hvalrosser flest går ikke til tannlege, men koser seg på et isflak eller på en av de faste liggeplassene på land langs kysten av Svalbard – vel å merke når de ikke er på muslingfiske. Man kan undre seg over hva de skal med så lange tenner, men det er fine ispigger å ha når de skal dra seg opp på et isflak. Dessuten er de fine statussymboler – og fryktinggytende kampvåpen når to likeverdige hvalrosser barker sammen over hvalrosstronen.

550

fjellrev lever i dag i fjellene i Norge, Sverige og Finland. For få år siden var fjellreven utdødd i Finland, men takket være utsetting på norsk side og støttefôring klarte arten å reetablere seg. For 20 år siden var det bare 40–60 voksne fjellrever i de tre landene, skriver nina.no.

Mange arter truet. Over 10 000 dyrearter står i fare for utryddelse, 7072 er i kategorien sårbar mens 5071 er i ferd med å bli truet. I Norge er 21 prosent av vurderte arter på rødlista, og 12 prosent er truet, deriblant brunbjørn, ulv, gaupe og jerv, skriver NRK.

NYE HYTTEFELT TRUER VILLREIN

– Det er bedre for villreinen med fortetting i etablerte hyttefelt, enn at det bygges nye, mener forskere.

Tekst: Peter Nagy Foto: Dag Kjelsaas

Det forskes mye på hvordan menneskelig aktivitet påvirker villreinens levevilkår, og i en helt fersk rapport frarådes det å etablere nye hyttefelt i nærheten av villreinens leveområder. Det er ikke hyttefeltet i seg selv som gjør ugagn, men de nye hytteeierne vil ganske sikkert bevege seg inn i villreinens områder.

Forskerne har sett for seg tre scenarier for utbygging i villreinens leveområder; Fortetting og utvidelse av eksisterende hyttefelt, etablering av nye hyttefelt i stille områder for villrein og etablering av nye hyttefelt i tilknytning til spesielt sårbare områder for villrein.

– Fortetting er å foretrekke av disse tre alternativene. Da vil ferdsele først og fremst foregå på eksisterende

stier og løyper i området. Ny hyttebygging i stille områder vil medføre et økt og nytt press på villreinens arealer. Det kan fortrenge villreinen fra arealer hvor mennesker i dag forstyrrer den i liten grad, sier seniorforsker Vegard Gundersen i Norsk institutt for naturforskning (NINA) på instituttets hjemmeside.

– Trange trekkpassasjer mellom sommerbeite, vinterbeite og kalvingsområder er spesielt kritisk. Hvis vi bygger hytter nær slike passasjer, kan sesongtrekket stoppe helt opp og villreinområdet deles i to, forklarer Gundersen.

Å anlegge stier og løyper på steder der det er lite konflikt med villreinen er også foreslått for å redusere konflikter med villreinen i framtiden.

FOLKESKY: Villrein holder seg mest mulig unna folk, og folk burde holde seg mest mulig unna villrein.

VI ER REDDE FOR VILLE DYR

Det er litt trist. Du har lyst til å gå en tur i skogen for å få frisk luft og nye krefter, og så tør du ikke fordi du er redd for å møte et villdyr. Noen har det faktisk sånn, viser en forskningsrapport fra Sverige. 223 voksne personer fra by og land svarte på spørsmål om de ville tatt en tur i skogen hvis det var en fare for å møte ulv eller villsvin. Jo større fare for å treffe rovdyr, jo større sjanse var det for at folk ville holde seg hjemme, var tendensen. En svensk professor i miljøpsykologi mener at folks uro for å møte store rovdyr henger sammen med deres tillit til myndighetene. Myndighetene er gode på å gi informasjon, men det er ikke nok. Folk trenger konkrete råd om hva de skal gjøre, mener professoren. (Kilde: forskning.no)

Jørund Lien

40

milliarder kroner (60 milliarder norske) har danskene satt av til en grønn omstilling av det danske landskapet. Det skal plantes skog på tidligere dyrket mark, vannmiljøet skal forbedres og våtmarker forvaltes bedre. Det skal plantes 250 000 hektar ny skog fram mot 2045, skriver Kommunal Rapport.

Norges strengeste. Regjeringen har vedtatt at 5200 dekar av øya Svanøy har blitt naturreservat, og dette er den strengeste formen for naturvern vi har i Norge. Området huser en lang rekke rødlistede arter og naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på, skriver Firdaposten.

KAN BLI MER MOTORSTØY I NATUREN

Klima- og miljødepartementet har nå mottatt forslaget om en ny lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. I det nye lovforslaget står det at det fortsatt skal være forbudt å bruke snøskuter eller terrengkjøretøy i naturen, men loven vil åpne for at unntak i større grad kan innvilges på lokalt nivå.

– Ferdsel med snøskuter eller terrengkjøretøy er nyttig i mange sammenhenger. Mange har også glede av å benytte seg av snøskuterløypene som finnes i mange av landets kommuner. Samtidig er det ikke tvil om at motorferdsel kan medføre ulemper for natur og friluftsliv. Jeg er opptatt av at vi også i framtiden må sikre en god balanse mellom de ulike hensynene, sier klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen til regjeringen.no.

Bjørn Moholdt

Jørund Lien

VIL FORBY TERMISK

I forslaget til ny viltlov foreslås det å forby bruk av restlysførsterkende og termiske siktemidler, og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren.

Kalender

10. AUGUST

Jaktstart* storskarv, kortnebbgås, grågåås, gråtrost, nøtteskrike, skjære, kråke, ravn og voksen rådyrbukk

19. AUGUST

Fullmåne
HKH Kronprinsesse Mette-Marit

20. AUGUST

Jaktstart* villrein

21. AUGUST

Jaktstart* brunnakke, krikand, stokkand, enkeltbekkasin, ringdue, røyskatt og grevling
Båndtvang for hunder opphører

*Se jakt- og fangsttider hos Miljødirektoratet for unntak og detaljer.

DET GENIALE PAKKPOSESYSTEMET

Slik pakker du sekken for en tidagerstur – uten at den veier for mye.

KLØVHUND:
Frøya med kløv
i høstlyngen. En
liten rast før vi
går videre.

HØSTTUR PÅ SALTFJELLET

DRØMMEN OM STOR FISK, NORDLYS OG DYRELIV

Jeg har lenge drømt om Saltfjellet. Hva slags natur, eventyr og mestring som lurder inni fjellet der. Klarer jeg å lure fisken, nyte høstfargene eller får jeg se nordlyset? Hva skal fjellet lære meg denne gangen?

Tekst og foto:
Stine C. Mikalsen/@stineogmalamutene

Saltfjellet vekker en eventyrlyst i meg. Den ville naturen langt nord lokker med fisk, nordlys og dyreliv. Denne høsten skal jeg endelig få utforske litt av hva Saltfjellet har å by på. Sammen med turvenninne Marianne, legges det en plan om å gå fra nord på Saltfjellet, ned mot skogen i Krukki og over mot Bolna. En tur på 60 kilometer.

Vi har satt av en uke til turen, og

planen er å nyte fjellet og at fiskestanga skal få prøvd seg litt underveis.

Kløven kneppes på Frøya og sekken hives på ryggen. Jeg spiser og drikker litt mens jeg rusler oppover. Bakken opp mot Jordbru er bratt og skogen på vei opp er ganske trolsk. Jeg fantaserer om troll og feer som heier på meg oppover bakkene. Frøya har høy hale, det virker som hun koser seg. Fireåringen er flink med kløv,

TURGLEDE: Kan ikke være annet enn glad når man er på tur i nord!

>>>

➤ NATUREN SOM TERAPI

Stine Cecilie Mikalsen er mye på tur med polarhunden Frøya. Hun har brukt naturen som terapirom i flere år.

– For meg startet det med nærturer utenfor døra, som etter hvert ble til ukesturer både sommer og vinter. Jeg har blitt veldig glad i A–B-turer, som gir meg enormt med mestring. Jeg har blant annet gått turer som Norge på tvers, Eventyrløypa i Hallingdal, Femundsmarka på langs, Hedmarksvidda på langs også er jeg midt i Norge på langs-eventyret mitt. Jeg er rett og slett en selvoppnevnt eventyrer. Jeg håper at jeg kan spre mitt budskap om naturen som mestringsarena og terapi, og min lidenskap til eventyr og natur gjennom sosiale medier på Instagram (@stineogmalamutene).

og en rolig hund å ha med på tur. Ja, sånn bortsett fra når vi møter sau og reinsdyr, for da våkner ulven i henne. Ikke før jeg har tenkt tanken, flyr det plutselig en tiur opp i horisonten, og jaktinstinktet kommer fram. Første natta tar vi på Jordbruhytta. Det fyres godt i peisen med kartlesing og planlegging for neste dag.

SEKKESTEINEN

Det tyter røyk ut av pipa som står på torvtaket. Det lukter kaldere i dag, akkurat som om snøen er på vei. 22 kilometer står det på skiltet til Bjellåvass. Det er langt i ulendt terreng, men vi har dagen på oss.

Gråværet går over til vekselvis sol og skyer. Saltfjellet har tatt på seg en magisk høstdrakt og viser seg fra sin beste side. Da vi kommer nedover i Haronsdalen, og beveger oss oppover fjellet igjen, ser vi en flokk reinsdyr som står og skuer over oss. Speideren i flokken følger med, mens de andre løper i forveien. For en mektig opplevelse.

Vi prøver fiskelykken litt her og der, men får ingenting. Det er uansett deilig å bare kaste sluken ut og sveive den inn igjen mens man ser på dette utrolige landskapet. Man får tid til å bare være i nuet, her og nå. Ingenting annet betyr noe.

Saltfjellet er mye mer ulendt enn jeg hadde sett for meg. Det er mye

NORDLYS: Ønsket om å se nordlys ble oppfylt. Vi fikk et magisk skue over Midtstufjellet.

FLOTTE STRENDER: Bjøllåvatnet er et flott sted med strender og morenerygger.

FØLGER MED: Speideren i flokken følger nøye med oss mens vi trasker forbi.

FIN FANGST: Marianne med røya som ble tatt ved Nordre Bjøllåvatnet. Ruggen veide nesten 1 kilo.

► TURFØLGET

Marianne (t.v.), Frøya og artikkelforfatteren, Stine Cecilie, foran Jordbruhytta, klar for langtur over Saltfjellet.

opp og ned, som fører til en pause hver gang en «sekkestein» dukker opp.

LUKTEN AV SNØ

Det er nysnø på toppene rundt oss, og lukten av snøen jeg kjente tidligere blir tydeligere nå. Kontrastene blir store når grønne, gule og røde trær, rødsprengt lyng og svart fjell får hvite topper som bakteppe. Sola skinner nede i dalen, men bare på én flekk. Jeg tenker selvfølgelig at det er dyrene og trollene som har høstmøte. Dagen blir til skumring, og før vi når Bjøllåvass flyr det ryper over stien og sier velkommen. På kvelden får vi turens første nordlys.

KALD SYDENSTRAND

Jeg strekker meg ut av soveposen og tar med Frøya ut. Sola skinner og utsikten her er fantastisk. Det er fine sandstrender og blått gjennomsiktig vann. Hadde det ikke vært for kulda, kunne jeg trodd vi var i Syden. Vi rus-

ler mot Midtistua og fisker en god del underveis. Fisken er ikke særlig bitevillig, i hvert fall ikke på min sluk. Jeg sveiver inn og går bort til Marianne, som har fått en svær rugg av en røye. Hvite vinger og rød i kjøttet. Jeg blir selvfølgelig ikke misunnelig i det hele tatt. Dette med fiskehaill begynner jeg å tvile litt på.

På kvelden serverer Marianne stekt røye med lompe og kremost. Helt nydelig kveldsmat. Senere får vi et magisk nordlys med flere ville striper og bølger. Det er så mye energi og ro i nordlys, en slags lader for kropp og sinn.

INGEN FISKELYKKE

Den tredje dagen gir oss en fin dagsmarsj i fjellet, før det bærer nedover i skogen mot Krukki. Rett før nedstigningen ser vi en liten flokk med reinsdyr nede på myra. Jeg står og ser en stund og tar det innover meg hvor vakkert dette er, før vi går videre nedover. Det er alltid så fint å komme

>>>

ned til skogen. Trærne tar deg imot med åpne armer og du føler deg med en gang litt tryggere og lunere.

Vi går en tur bort til elva nedi Krukki for å prøve fiskelykken. Det blåser heftig nedi dalen og elva blir til bølger i vinden. Jeg gjemmer meg i hetta og kjenner regndråpene piske. Jeg trodde skittvær var fiskevær, men her var det ingen fisk.

MOT SØR

Dag fire bærer det opp på snaufjellet igjen. Gjennom dalen mellom Bolnafjellet og Raudfjellet vi tar en god pause og fyller vann nede ved elva. Det begynner å bli kaldere og det er nysnø på toppene rundt oss. Stigningen fra Krukki er ingen spøk – det går rett opp. Her får både kroppen og sinnet kjørt seg. Utsikten nedover blir bare mektigere jo lenger opp vi kommer. Plutselig flyr det er stor flokk med fugler fram-

for oss. Det må være trekkfugler som skal sørover til varmere strøk.

Etter hvert blir terrenget steinete og mer kronglete. Jeg mister balansen og ruller nedover i terrenget, men stopper heldigvis før det blir farlig og kommer meg helskinnet ut av det.

På fjellet er høst i ferd med å bli vinter, og snøen vi luktet har lagt et hvit dekke over den fargesprakende høstdrakta. På kvelden er det godt å kunne åpne døra til koia og fyre i peisen mens vi spiser. Vi sjekker værmeldingen, tørker opp og får en tørr natt under tak.

FALLVIND OG HAGL

Vi våkner til kraftig fallvind på Raudfjeldalskoia, og vi blir usikre. Etter nøye kartlesing, og det faktum at det kun er ni kilometer til endepunktet ved Bolna, begynner vi å gå. Vi går i fire kilometer fallvind med motvind

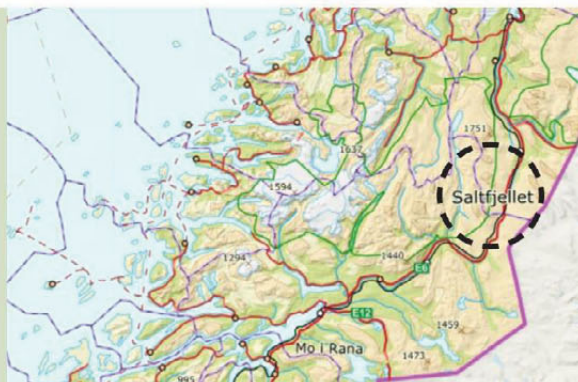
UTSIKT: Det er flott å vandre med mektige tinner og fjell som kulisse.

og hagl som pisker oss i ansiktet. Det er ganske spennende å oppleve forandringene i sesongen, spesielt fra høst til vinter. Vi kommer oss til slutt trygt ned fra fjellet, og nok en langtur kan settes i banken for gode minner og mestring. Naturen gjør oss sterkere – både mentalt og fysisk. ●

> SALTFJELLET PÅ LANGS

Vår tur startet på Russånes med å gå til Jordbruhytta, videre til Bjellåvasstua, Midtistua, Krukki og Raudfjeldalskoia før turen ble avsluttet ved Bolna. Terrenget er kupert og variert. Selve turen er cirka 60 kilometer. Det finnes en del hytter og koier i området.

> TIPS TIL LANGTUREN

- Planlegg for å ha god tid. Da rekker du å nyte turen.
- Høstturer langt nord i landet, kan raskt blir til en «vintertur». Ta med varme klær.
- Tenk sikkerhet og ta med nødvendig utstyr slik at du tåler en uforutsett natt ute – om du i utgangspunktet planlegger å bo i hytter/koier.

Finn din forhandler:

NATURE NORDIC GTX

UTFORSK UTEN BEGRENSNINGER

Tur- og jaktstøvlen Haix Nature Nordic GTX er skreddersydd for norske forhold og kombinerer det beste fra to verdener. Den er både stabil og stødig for krevende turer, samtidig som den er lett og fleksibel for lengre utflukter.

Med en slitesterk konstruksjon på 2,6–2,8 mm okseskin, en spesialdesignet Vibramsåle for overlegen grep, og ekstra detaljer som dempekile og fire låsehemper, tilbyr denne støvelen optimal stabilitet, støtdemping og personlig tilpasning for alle typer terreng og værforhold.

Vekt: 920gr Str: 36-51

Se utvalget på hos din nærmeste forhandler, eller på landro.no

PÅ SYKKEL ETTER RØYA

PÅ TO HJUL ETTER SOMMERRØYA

Det meste er prøvd. Sluk, spinner, flue, røyeblink og mark. Røya er doven i sommervarmen. Helt til vi padler over en mørk flekk på det mellomstore vannet. Der smeller det endelig til!

Tekst: Inger Wallem Krempig og Lars H. Krempig

Foto: Lars H. Krempig

FJELLFUGL:
Fjelljoen er en karakterfugl som inntar fjellet i gode smågnagerår.

Vi har etter beste evne har forsøkt å pakke minimalistisk for denne sykkelturen, men har bare halvveis lyktes med det. Hundene bærer lette kløver og av en kompis har jeg fått låne en super etthjuls sykkelhenger. Ryggsekene er ikke all verdens tunge, men tretti kilometer på en humpetittenløype er seigt og byr gjerne på såre rumper og stive lår. For å gjøre innfarten lettest mulig, starter vi godt

Landskapet flater ut og sommer-

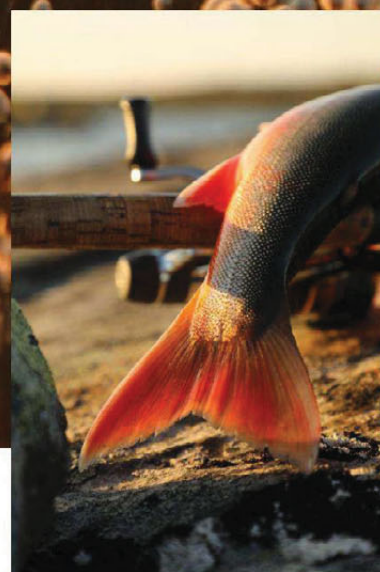
utpå kvelden for å sikre at temperaturen er lavere. Både vi og hundene foretrekker 15 pluss framfor 25!

STRABASIØS OG VAKKER FERD

De første kilometerne på barmarksløypa går lett unna. Elsykkel er et fantastisk framkomstmiddel. I starten føles det nesten som moped – ja, som å jukse litt. Likevel er det fort seigt når motbakkene blir brattere og

mer grusete. Vi skjønner det kan bli en lang natt. Etter steinete områder og en god del kneiker, gir den verste stigninga seg. Nå kan vi endelig puste ut og ta inn naturen rundt oss. Det er et fantastisk morenelandskap vi trækker oss gjennom. Midnattssola skinner og fuglelivet er på et sommerlig klimaks. Myggen er samarbeidsvillig og gir oss heldigvis lite tilleggsutfordringer. Vi nyter turen og syklingens gleder til det fulle. Langt inne i det

MIDNATTS-SYKLING: Landskapet flater ut og sommer-natta er magisk for oss syklende.

» SOMMERRØYA

Blir det varmt, er røya ofte tung å lure. Oppsøk da steder du kan forvente kjøligere vann. For eksempel dypt eller der kalde bekker, kilder eller en snøfonn renner inn i vannet.

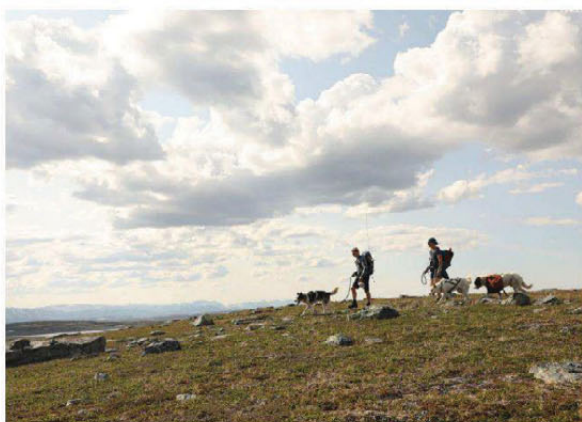

➤ HOLD HODET (OG KROPPEN) KALDT!

Når sommersonnen steiker dag og natt kan det være utfordrende å holde seg kald. Med noen enkle grep kan livet bli litt kjøligere.

- Beregn hvor morgensola kommer. Sett opp en duk som gir ekstra skygge for teltet og gjerne reflekterer sollyset. Ha maksimal lufting på teltet og brett om mulig teltduken opp/ til siden for ekstra lufting.
- Finn en luftig teltplass der myggen «feies» vekk og teltet får god gjennomtrekk.
- Ha caps eller annet hodeplagg. Dette kan fuktes for å sørge for fordamping og dermed kjøling.
- Ta et bad om mulig
- Drikk mye og ofte. Drikkeflaske kan pakkes inn i fuktig klede/avisepapir for å holde innholdet kjølig.

VIDSYN: Vi vandrer rundt på Finnmarks tak.

nye døgnet er vi fremme ved veis ende for løypa. Nå er det fottur de siste kilometerne. Det kjennes godt å gå litt – myke opp støle setemusklene og stive legger. Vi vandrer noen kilometer før vi setter opp teltet i morgensola. Her skal vi kose oss i flere dager – det er en magisk følelse!

FISKESTART

Sola varmer godt allerede, så vi beregner hvor den kommer til å vandre utover i morgentimene. Deretter setter vi opp fjellduken slik at den kaster skygge over vårt luftige nettingtelt. På denne måten klarer vi å sove godt utover formiddagen til tross for solsteik fra klar himmel.

Etter et forfriskende fjellbad og en god frokost med svart kaffe, er det endelig fisketid. Vi hadde selvfølgelig en ørliten test av brettet før vi stupte i teltet, uten at det førte til noe. Nå er vi på hugget og fisker høyt og lavt, med et rikholdig utvalg sluker. Vi er

godt kjent i området og vet godt hvor og hva vi pleier å lure røya med her oppe.

Det er ingen tvil om at fisken er preget av den høye vanntemperaturen – 16 grader er drygt for røya som er tilpasset arktiske forhold. Etter hvert prøver vi både fluestanga og røyblink med opphenger og mark. En fin steikefisk biter på nymfe, men det er alt vi kan skryte av etter første fiskedag.

HEFTIG NATUROPPLEVELSE

Her i dette sommerlige fjellandskapet føler vi oss på Finnmarks tak, selv om vi strengt tatt bare er i nedre takdel på 600–700 meter over havet.

Dag to rusler vi over til noen andre vann der det ofte er lettere å få fisk. Her er det mer liv og vi berger en god fiskelunsj. Sprøstekt røye, polarbrød og pesto er en slager! På hjemturen går vi oppom en markert topp. Midt i ei stor grop i terrenget kommenterer

HARRY POTTER-UGLA:

Den kritthvite ugla er et magisk innslag i fjellet.

KVALITETSMAT:

Fornøyd unggutt med flott fangst! Røye av ypperste kvalitet.

ALT MÅ PRØVES: Fisket prøves både fra vann og fra land. Til slutt knekker vi koden!

Narve at her ligger det faktisk en del snø. Ikke før han har sagt det, letter det en stor hvit fugl. Hva i all verdens rike – snøugle! Den majestetiske, store, hvite ugla flyr rolig oppover i terrenget, før den på typisk snøuglevis setter seg på toppen av en liten morenehaug. I kikkerten får vi studert «Harry Potters ugla» godt. Det er en hannugle siden den er kritthvit. Hunnene er gjerne også litt brunspraglete. Det virker som om dette individet bare er på farten og ikke har noen make eller unger i nærheten.

Før noen år siden var vi med noen forskere å sette radiosender på snøugler her i Finnmark. Det viste seg at de samme uglene sommeren etter

hekket langt nord i Russland. Snøugla er en skikkelig cirkumpolar art. Det kjennes fantastisk få sett den her inne!

ENDELIG KNAKK VI KODEN

Dag tre og vi er sultne på litt reallt hyl i snella. Narve og jeg tar mot til oss og begynner å blåse opp vår medbrakte gummibåt. Dette er båter av den gamle sorten, uten oppladbar blåsebelg. Her er det friske lunger som må gjøre jobben.

Vi rigger til markdraget. Kjært barn har mange navn – noen kaller denne redskapen konvoi, andre kaller det amerikaner. Dette er altså mange spinnere på en tynn wire som lokker

til seg oppmerksomheten til fisken. Bak alle disse spinnerne har vi en ca. 20 cm lang fortom med markkrok. Vi trer innpå ei kraftig markklyse før Narve drar i vei som førstemann.

Han ror rolig fram og tilbake – her er det om å gjøre å ha fin flyt og ta store u-svinger slik at draget ikke kommer for lavt og setter seg fast i bunnen. Etter flere runder skjer det endelig noe. Gutten er ikke av den lavmælte typen, så det er ingen tvil om at det er fast fisk.

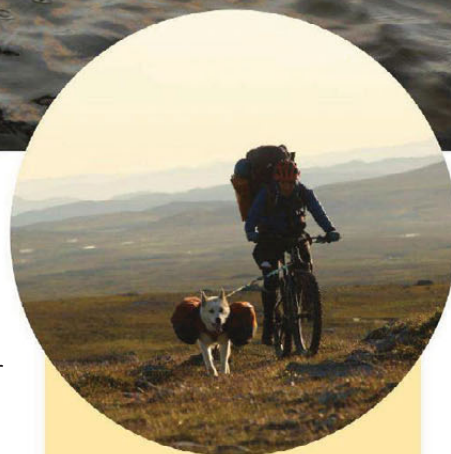
Etter noen nervepirrende minutter ligger endelig fisken i håven og fiskeren kommer fornøyd roende til land. Han skjønner nok at far trip-

per etter å overta farkosten. Jeg er raskt av gårde på bøljan blå, og ja da – det biter på akkurat samme plass. Knappe 30 meter fra land er det tydelig en spot der fisken står. Antagelig kan det være en kald kilde som kommer ut i området og gjør at fisken er på hugget her.

Da vi dagen etter prøver å fiske på samme sted fra land, biter det på en fin rusk på halvannen kilo på superluken Lilleauren kobber. Her var det rett og slett snakk om å få redskapen til å havne akkurat på rett plass! Og uansett fiskeresultat – disse magiske dagene føler vi virkelig at vi er på rett plass til rett tid. ●

MARK:

Markdraget gir full uttelling når vi endelig finner en «hotspot» på vannet – eller rettere sagt en «coldspot».

➤ PÅ HJUL I NATUREN

I utgangspunktet kan du etter allemannsretten sykle fritt på stier og veier som går i utmark. Sykler du på høyfjellet kan du også sykle utenfor stier og veier, men husk at høyfjellsnaturen er spesielt sårbar for terrengslitasje. I utgangspunktet kan elektriske sykler brukes i utmark tilsvarende vanlig sykkel, men dette inngår ikke i allemannsretten. Kommunene kan derfor bestemme at elsykkel er forbudt i enkelte områder. Noen steder er det ikke lov å sykle med elsykkel på stier. Grunneier kan også sette opp skilt om at elsykkel er uønsket. I verneområder er det ofte egne regler for sykkel, spesielt elsykkel. Sjekk lokale verneforskrifter.

➤ BÆREKRAFTIG SYKLING

Alle sykler kan gi langvarige spor i landskapet, spesielt i fuktige områder. Bær gjerne sykkelen gjennom myrområder og unngå å sykle på sårbare stier rett etter nedbør. Pass på at du ikke utvider stier ved å sykle utenom hindre. Vis hensyn til turgåere og dyreliv og tilpass farten til underlag og bredden på stien. All ferdsel i natur skal skje hensynsfullt.

DAS WESENTLICHE.

LEICA GEOVID R
8x42

Leica Geovid R.

Kikkerten med innebygd avstandsmåler.

De nyutviklede modellene Leica Geovid R setter Leicas kjerneverdier i fokus: en utmerket optisk ytelse som gir en fullkommen opplevelse, en presis og rask avstandsmåler (opptil 1800 m) du kan stole på og enkel, intuitiv manøvrering for de ekstra hurtige målingene. Bedre, skarpere og mer ergonomisk enn noensinne – Leica Geovid R setter en ny standard. For jegeren som vil ha overlegen optisk ytelse og en presis avstandsmåler når det gjelder som mest. Tilgjengelig som både 8x42, 10x42, 8x56 og 15x56.

Lær mer om Leica Geovid R-modellene – besøk din nærmeste
Leicaforhandler eller se mer på leica-camera.com/leica-geovid-r

30 YEARS
LEICA PIONEER OF
RANGEFINDING

NY ISBJØRNLOV PÅ SVALBARD

– TUROPERATØRENE FORTVILER

Fra 1. januar 2025 blir det forbudt å oppholde seg nærmere isbjørn enn 500 meter i perioden 1. mars til 30. juni, og deretter er avstanden 300 meter. Turoperatørene fortviler og er redde for at turistene vil svikte.

Tekst og foto: Tom Schandy

Vi er på vestkysten av Svalbard, om bord på skipet Origo. Vi har akkurat fotografert flotte isbreer i en fjordarm og er på vei til en liggeplass for hvalross. Isbjørn har vi også sett, på langt hold, rundt 400 meter. En hannbjørn spiste på en hvalross.

På vei ut av fjorden ser vi Sysselmannens karakteristiske skip. Snart kommer en zodiak i full fart mot oss og legger til ved skipssiden. Det er seks myndige personer om bord, med politi- og sysselmesterskilt på dressene. De vil om bord og sjekke

papirer. Ekspedisjonsleder Svein Wik, fra selskapet Arctic Wildlife Tours, har ikke noe å skjule og viser villig fram at de har nødvendig turløype og at våpnene er forsvarlig innelåst i våpenskapet.

OPPGITT

Svein Wik rister på hodet.

– Vi føler oss nesten som kriminelle når vi er oppe i isen og skal vise fram isbjørn, hvalross og andre spennende polare arter. Neste år blir det enda verre, for 1. januar trer den nye loven i verk. Da må vi holde 500 meter

ISBJØRNJAKT: Båtcruise rundt Svalbard fokuserer ofte på å finne isbjørn, men med det nye regelverket må man holde god avstand til bjørnene.

avstand fra isbjørn i perioden 1. mars til 30. juni – og 300 meter etter 1. juli. Dette er ødeleggende for turismen. Mange av turistene kommer for å se og fotografere isbjørn – det gjør man ikke på 500 meters hold, sukker han.

Wik startet Arctic Wildlife Tours i 2016.

– Det er bra naturvern å ta med folk ut og vise dem ville dyr, men nå blir det vanskeligere for oss å drive. Jeg begynner å bli lei av det strenge regelverket på Svalbard og tenker å starte opp i Canada, forteller han.

Han og andre turoperatører har

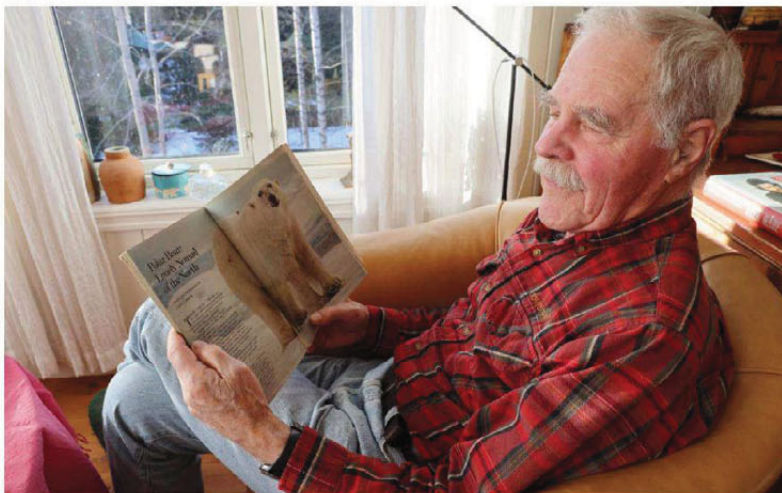
TETT PÅ: Nysgjerrig isbjørn på kloss hold av ei skute. Slike opplevelser blir ikke mulig neste år når det nye regelverket trer i kraft.

DEN NYE ISBJØRNLOVEN

Det blir fortsatt – som i dag – forbudt å unødig forstyrre, å lokke til seg eller å forfølge isbjørn. I tillegg blir det et krav om å holde avstand. Alle må holde 300 meters avstand til isbjørn, og 500 meter i perioden 1. mars til 30. juni når isbjørnen er særlig sårbar for forstyrrelser. Dersom man møter en isbjørn nærmere enn avstandskravet, har man en plikt til å trekke seg tilbake til lovlig avstand. Det å komme uforvarende og uforskyldt på isbjørn er ikke straffbart, men man må trekke seg tilbake når isbjørnen oppdages. Avstandskravet gjelder ikke i bebodde områder, ved opphold i forskningsstasjoner, hytter, telt eller lignende innretninger.

GUIDE: Svein Wik, som driver Arctic Wildlife Tours, sukker over det nye regelverket som vil gjøre det vanskeligere å tilby intime naturopplevelser med isbjørn og andre dyr.

PÅ TRYNET: Thor Larsen er ex-isbjørnforskeren som sto bak isbjørnavtalen fra 1973. Han synes de nye reglene er «helt på trynet».

> FLERE INNSTRAMMINGER

- Forbud mot ilandstigning i verneområder, bortsett fra 43 kartfestede områder. Ilandstigningsforbudet vil gjelde for de som deltar i turistvirksomhet.
- Forbud mot bruk av droner i verneområdene.
- Fartsgrense på maksimalt 5 knop innenfor en avstand på 500 meter fra land utenfor utvalgte fuglefjell i tiden 1. april til 31. august.
- Avstandskrav og en hastighetsbegrensning ved liggeplasser for hvalross. Ved motorferdsel i sjø skal det holdes minst 150 meters avstand til liggeplass for hvalross.
- Flere må søke om tillatelse til telt- og leiropphold.

BEFARING: Sysselmannens politifolk har vært på befaring og sjekket om skuta følger regelverket.

skrevet til politikerne og hatt møter, men uten effekt. Hvordan det blir neste år, vet han ikke. Han frykter at man fort kan ende opp som miljøkriminelle om isbjørnen plutselig er for nær. Bjørner er nysgjerrige, og ofte kommer de for å sjekke båtene.

– Skal vi da bakke båten, lage mye bråk, skyte knallskudd og aktivt forstyrre dem for at de ikke skal komme for nær? spør Wik, og fortsetter:

– Jeg hadde tro på at ved å spre kunnskap om natur, kunnskap og erfaring kunne være med å påvirke holdninger i samfunnet. Jeg tok feil. De verste og mest meningsløse holdningene finner man faktisk innad i miljøforvaltning og statlige organer. Der finnes også den største andelen av kunnskapsløsheten, sukker han.

MILJØMINISTEREN

Proessen med det nye regelverket er satt i gang av Klima- og Energidepartementet.

TELE-BJØRN: Isbjørnhann fotografert på 400–500 meter med ekstremt stort teleobjektiv, slik det blir med det nye regelverket fra neste år.

– Hovedtrekkene i svalbardmiljøloven har vært uendret siden 2002. Siden den gang har det blitt flere mennesker og mer ferdsel på Svalbard, og faren for at isbjørn blir forstyrret er større enn tidligere. Samtidig er flere av sjøfuglartene på Svalbard på den norske rødlisten over truede arter. Det er derfor behov for å skjerpe reglene for å beskytte disse artene, sa klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen da de nye reglene ble vedtatt i mai.

– Klimaendringene fører til vanskeligere forhold for isbjørn på Svalbard. At de får lete etter mat, jakte, hvile og passe på ungene sine uten forstyrrelser fra oss mennesker er viktig, derfor må vi holde god avstand. God avstand vil også sikre at det ikke oppstår farlige situasjoner og at isbjørnen ikke venner seg til mennesker, utdyper Bjelland Eriksen.

Miljøvernssjef Bente Rønning hos Sysselimesteren sier i et intervju med

Svalbardposten at regelverket ikke kommer for å kriminalisere, men for å ivareta folks sikkerhet.

– Om man er nærmere en isbjørn enn 500 meter, er det fare på ferde. Folk er villige til å utsette seg for stor fare for å komme nær dyret, sier hun i intervjuet. Ifølge Sysselimesteren er isbjørnturisme ikke ønskelig.

TURISTER INGEN TRUSSEL

Er det virkelig slik at turistene er en trussel mot isbjørnen? Jeg spør isbjørnforsker Jon Aars ved Norsk Polarinstitutt.

– Jeg tror ikke turismen påvirker isbjørnbestanden negativt, men vi har ikke gjort noe forskning rundt dette, forteller han.

Som forsker vil han ikke uttale seg om de nye avstandsreglene.

Vanligvis gjøres vedtak basert på et eller annet forskningsresultat, men Aars kan bekrefte at de ikke har fått noe oppdrag fra departementet om

ISBJØRN VIKTIG FOR TURISTENE

«Egne undersøkelser viser at 99 prosent av de som drar på fotoekspedisjoner, og cirka 95 prosent av de som drar på «vanlig» båtcruise velger Svalbard som destinasjon nettopp på grunn av muligheten til å oppleve isbjørn – og spesielt isbjørn på is. Om man må holde en avstand på 300 til 500 meter fra isbjørnene, er verdien av isbjørn i turistsammenheng stort sett helt borte».

Biolog og turistguide Eirik Grønningsæter i kronikk i Svalbardposten.

å forske på denne problemstillingen.

– Vi har allerede en lov som sier at det er forbudt å forstyrre isbjørner og annet dyreliv, legger han til.

– Det vi imidlertid har gjort, er å studere effekten av snøscootertrafikk, der dyrene reagerer svært forskjellig. Binner med små unger kan reagere selv når scootereren er flere kilometer unna, mens andre ikke reagerer på 50 meters hold, forteller han, og legger til at den største trusselen mot isbjørnen er klimaendringer.

PÅ TRYNET

Tidligere isbjørnforsker Thor Larsen var bakmannen til isbjørnavtalen fra 1973. Han er 84 år, men følger fortsatt med og sitter som generalsekretær i Norges vitenskapsakademi for polarforskning. Han karakteriserer det nye regelverket som «på trynet».

– Det er greit nok at man bør holde fornuftig avstand til isbjørn når man ferdes til lands, men 500 meter er overdrevent forsiktig. Med mer enn 20 års erfaring fra isbjørnforskning

og feltekspedisjoner på Svalbard, Grønland, i Canada og i Alaska og fra Polhavet, samt 12 års erfaring som turistguide på båter rundt Svalbard, har jeg vel visse forutsetninger for å mene noe om dette temaet. Møter med flere enn 2000 isbjørn – oftest på avstander langt under 500 meter – har vært uten dramatikk, sier han.

– De nye avstandsbegrensningene er ikke forankret i forskning eller annen kunnskap. En avstand på 100–200 meter synes mer fornuftig. Se for eksempel til Churchill i Canada, hvor det er vanlig med isbjørner på land store deler av året. Der er isbjørnturisme til fots eller med spesialbygget kjøretøyer vanlig. Opplevelser fra møter med isbjørn – som ofte skjer på korte avstander – er meget viktige for den lokale økonomien.

– Myndighetene har blinket ut turisme som et satsingsområde for virksomheter på Svalbard. De fleste turistene som kommer til Svalbard, håper å få å oppleve isbjørn, avslutter Larsen.

NÆRMERE

NATUREN:

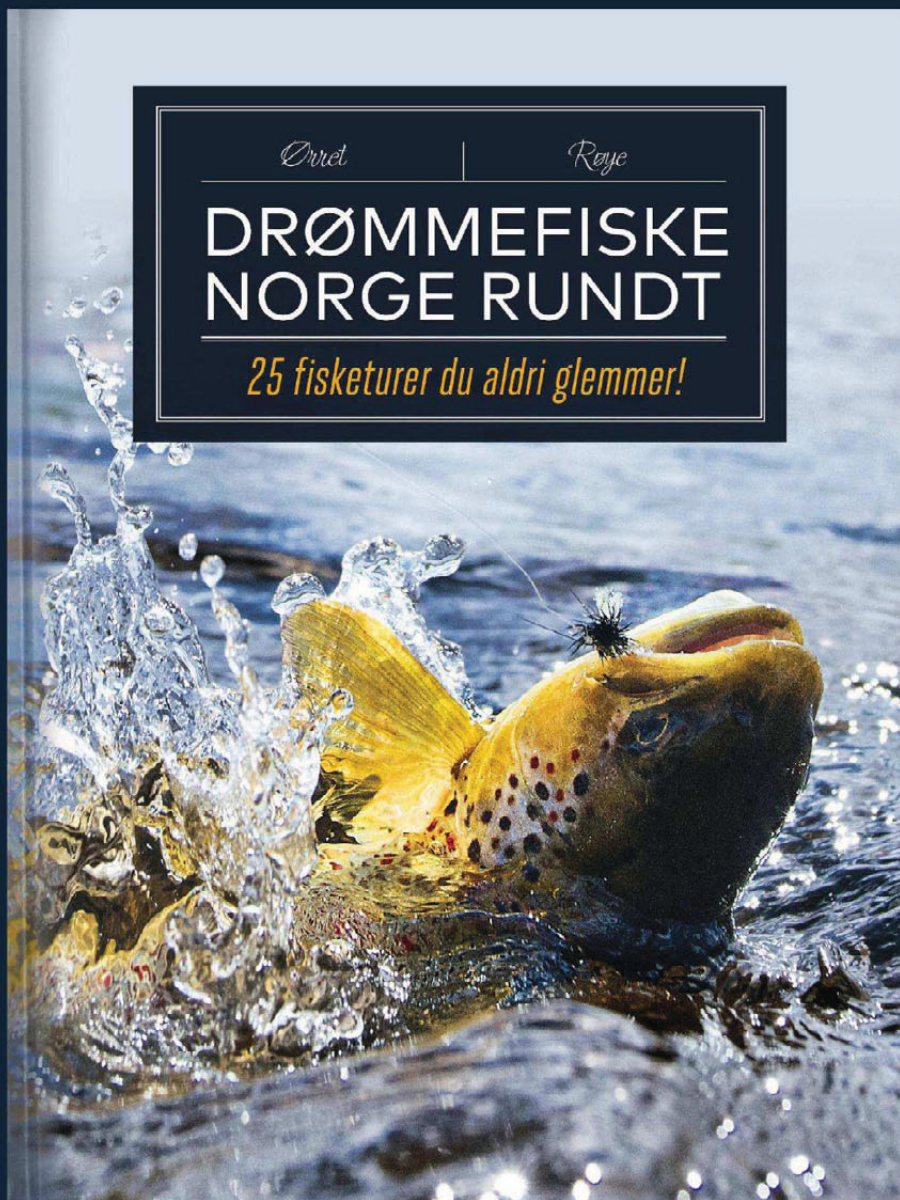
For å få et mer intimt møte med Svalbardnaturen, kjører man med gummibåter i fjordarmene.

ISBJØRNDRAP

Siden 1973 har Sysselmesteren registrert mellom 130 og 140 skutte isbjørner på Svalbard, i snitt et par bjørner i året. Det har bare vært to tilfeller hvor turistbåter har vært involvert i dødsfall hos isbjørn. Siden 2000 har det ikke vært skutt en eneste isbjørn knyttet til småskala cruiseturisme. Brorparten av isbjørnene er skutt av myndigheter og forskere, private følger og organiserte turfølger. På Svalbard befinner det seg 300 isbjørner året rundt, mens Barentshav-bestanden, som Svalbard er en del av, teller anslagsvis 3000 individer.

DETTE ER TURENE VI ALLE GJERNE SKULLE VÆRT PÅ,
TURENE VI KUNNE VÆRT PÅ OG TURENE VI FORHÅPENTLIGVIS
KOMMER PÅ EN DAG

**SLIK BESTILLER
DU BOKEN
PÅ SMS**

SEND
SMS-KODE:

**DF24
TIL 2205**

**PRIS:
398 KR**

SMS-BESTILLING VIL BELØPET BELASTES DIN MOBILTELEFONREGNING
OG DET KOMMER INGEN ANDRE KOSTNADER VED KJØPET

KRANGEL PÅ TUR

GUIDE NÅR DET SMELLER

Hvorfor eksploderer det mellom deg og turkameraten av og til? Det er kanskje fordi vi mennesker et stykke på vei er styrt av urinstinkter.

Tekst og foto: Ingrid Alm

LYNGSALPENE: En høstmorgen ved foten av Lyngsalpene.

STERKE FØLELSER: Det er menneskelig at det koker over noen ganger.

Hva har elgen, ørreten og du til felles? Vi har alle noen av de samme mekanismene når vi havner under press. Dypt inne i oss har vi noen reflekser som tar over rattet når presset blir for stort. Urmennesket våkner ute i naturen, men ikke bare i forbindelse med jakt og fiske, men også i det mellommenneskelige. Så kanskje står du der med ørreten dinglende i hånden, et hjerte som banker langt oppi halsen og en kamerat som ser på deg

med store øyne. I kampen om å fange den sleipe fisken bare glapp det ut av deg, det du ikke skulle si, men det du sa. Det som bare falt ut i kampens hete.

OVERLEVELSESHJERNEN

Overlevelseshjernen vår vil oss stort sett vel, og den passer på oss, den tar styringa når vi egentlig ikke har tid til å tenke. Når det handler om å komme seg unna eller i sikkerhet. Det hadde jo vært dumt å bli stående og

► FOREBYGGING

Det er lite som er så intenst som telt- og turlivet. Du gjør ingen en tjeneste ved å være utydelig. Du er kanskje trent opp til å være høflig og litt unnnvikende og tror det er snilt, men det er bare snilt på kort sikt. Tydelighet fra start er det beste for alle parter, men det er en treningssak. Øv på å si «Jeg trenger litt alenetid i teltet hver kveld», «På morgenen er jeg sur som en sokk, gi meg en halvtime før du snakker til meg» eller «Når jeg blir sliten trenger jeg å banne litt, det er ikke deg jeg er sint på, det er bare godt å få ut litt agg». Monsen og Strømdahl anbefaler å ha hvert sitt telt på lengre turer, kanskje det er et behov du har også? Skal dere spare vekt kan det være lurt å legge seg andføttes noen kvelder, eller plugge inn øretelefonen å høre på favorittpodkasten.

LUFTING: Under nordlyset kan man få lufta ut tåfis og følelser.

tenke på om du skulle reagere eller ikke når du mister balansen på en bratt egg, eller når strømmen i elva tar litt for godt tak i beina dine nå du vader. Reflekser og urinstinkter er gode å ha. Støttestegene og innbittheten som setter inn for å få deg på trygg grunn er livsviktige. Det er lurt å løpe, kjempe eller gjemme seg når farer truer. Overlevelseshjernen beskytter oss.

FØLELSER I FRI UTFOLDELSE

Følelseshjernen som er plassert over overlevelseshjernen din skal holde deg på kurs mot det du trenger mer av i livet ditt. Så når du gliser fra øre

til øre fordi du har fanget en tokilos ørret eller når du sier litt strengt ifra når kompisen dytter over ende de våte jaktstøvlene dine som står og tørker, da er det følelsene som passer på deg. De viser deg hva du ønsker mer av (glede) og når du skal passe på grensene dine (sinne).

STRESS

De mellommenneskelige problemene på tur pleier å oppstå når du er såpass stressa at overlevelseshjernen eller følelseshjernen styrer showet alene, når «tenkehjernen» din mister litt kontakt med de andre delene. Dette skjer med oss alle når

ALENETID: Hva trenger du for å ha det bra på tur over tid? Litt tid alene?

pulsene øker og takten går for fort. Enten du står bom fast i trafikken til det viktige møtet eller der du går kjempende over den altfor lange, seige og kalde myra med dalende blodsukker.

VÅG Å TA OPP DET VRIENE!

Monsen-gutta har lært oss at det er viktig å tenke positivt og bevare den gode stemninga i gruppa. Nå skal jeg helle litt bensin på det bålet. For jeg tror stemninga blir bedre om vi våger å luften følelsene våre før vi havner ned i overlevelsesshjernene. Vi har en kultur som er opptatt av herding og å bite tenna sammen, noe som kan

FELLESSKAP:

Horisonter, bål og følelser er ting som kan føre medlemmene av flokken nærmere hverandre.

føre til udetonerte bomber i teltet og i motbakker (jeg snakker ikke her om real turmat sin kebabgryte, men de følelsene du har holdt inne for å holde stemninga på topp).

VÆR TYDELIG

Tydighet er en kunst. Det å kunne si ifra FØR det smeller er noe av det vanskeligste jeg trener på når jeg er på langtur med andre. Det å si «jeg er sliten», «jeg er redd» eller «jeg ble irritert» før man har så mye agg at det renner over, det er den viktigste ferdigheten på langtur der stemninga skal bevares over tid. For stemning og været er skiftende greier, og det å forvente at det skal være statisk en hele uke i det norske høyfjellet er en illusjon. Da får man heller dra til Kreta.

HUMØR OG VÆR ER USTABILT

Hverken humøret eller været er sta-

FLOKKDYR: Vi er flokkdyr, vi også – følelsene er kommunikasjon til deg selv og flokken.

bilt. Vi trenger faktisk alle variasjonene av vær og humør om vi skal ha levelige forhold på sikt. Vi trenger myggen og vi trenger irritasjon (de går jo ofte hånd i hånd). Fisken dør av feil balanse i naturen og det mellommenneskelige går til grunne om man ikke kan få ventilert ut frustrasjoner underveis på tur. Når følelsene kommer: Få dem ut, før de vokser seg til store klegger som biter eller løpske elger som går amok. Du skal

ikke holde dem inne, du skal lufte, få ut kullosforgiftning og emosjonell forvitring.

SI DET!

Så neste gang du synes noe er skikkelig dritt på tur: Si det. Kanskje kjenner kompisen på det samme, kanskje er også han drittlei. Kanskje kan dere være drittlei sammen og gå og stampe over myra som den var deres felles fiende. For følelser har den effekten at de kan splitte oss eller forene oss, de er lim om de brukes riktig. Det kan bli dere mot verden. Tør du lufte dem ut før de smeller, eller forsøker du desperat å holde dem fanget i soveposen som en fuktig smyger?

REPARASJON

Unnskyldninger kan sitte langt inne. Vi kan føle oss små og dumme. Sannheten er at vi alle gjør feil, hele tiden, det er en del av menneske-pakka. Unnskyldning og reparasjon krever mot og selvinnsikt, og er et kvalitets-tegn. En ekte unnskyldning inneholder ikke ordet MEN eller en forsvars-

tale. En ekte unnskyldning krever at vi setter oss inn i den andres situasjon, tar ansvar for vår egen blemme og forteller hva vi skal gjøre annerledes neste gang. Er du den raueste og modigste og tar det første steget vil du, om vennskapet er liv laga, få en ordentlig unnskyldning tilbake også. Det er alltid to sider av saken. Her er et forslag til hvordan du kan starte:

«Sorry, jeg dreit meg ut. Det kokte over. Det må har vært ubehagelig for deg. Neste gang skal jeg forsøke å si ifra tidligere og på en hyggeligere måte»

Ingrid Alm er klinisk pedagog med spesialistutdanning i barne- og ungdoms psykiatri. Hun har lang erfaring med ulike sinnemestringsprogrammer og terapeutisk arbeid. Med familien har hun gått Norge og USA på langs til fots, og vet hva som trengs for å fungere som et fellesskap over tid.

► NÅR DET STORMER

Planlegg for storm. Når det smeller, forsøk å finne måter du kan roe deg på. Urmenneske trenger ur-ting for å roe seg ned: Se på strømmen, kast stein i elva, kjenn på mosen, pust godt ned i magen eller slå litt vann i ansiktet. Når du kjenner at pulsen er roligere er du klar for reparasjon.

VIKTIG SIGNAL:

Sinne er i sin reneste form selvhevdelse og er et viktig signal på tur.

► UNNSKYLD!

En ekte unnskyldning inneholder ikke ordet MEN. En ekte unnskyldning krever at vi setter oss inn i den andres situasjon, tar ansvar for vår egen blemme og forteller hva vi skal gjøre annerledes neste gang.

Lyden av Villmarksliv

HISTORIEN OM FYRSTIKKEN

ARBEIDERKAMP, INDUSTRIALISERING
OG TEKNOLOGISKE FREMSKRITT

Podkast

Skann QR-koden
for å lytte til
episoden

Fyrstikken er en sentral del av friluftslivet for mange. I denne episoden får du høre fyrstikkens historie fra den spede start og helt frem til i dag.

Hallvard Lunde

Nye episoder hver uke

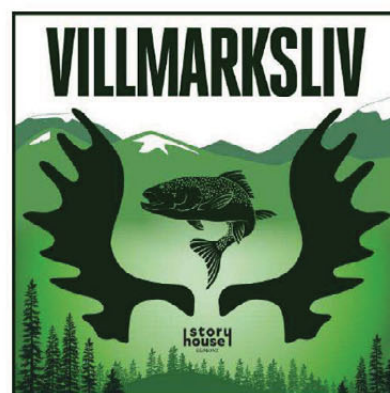
www.podkastenvillmarksliv.no

En podkast fra:

Villmarksliv

Jakt

FISKE

*«Dette er nesten
som julaften,
i hvert fall den første
morgenen»*

KREPSEFEBER

i Steinsfjorden

Ei uke i august er det krepsefeber i Steinsfjorden. Over 250 krepsefiskere skal fiske opp 55 000 ferskvannskreps.

Tekst og foto: Tom Schandy

Klokka nærmer seg 18.00 den 11. august. Ute på Steinsfjorden, som deles mellom Ringerike og Hole kommuner i gamle Buskerud, begynner båtene å posisjonere seg. Om bord er det masse teiner. Regelverket er strengt. Ikke et minutt før klokka 18 er det lov å sette ut teiner.

Jeg er om bord i båten til Statens Naturoppsyn. Kim Abel har på seg skyggelue med SNO-logo, og ingen er heller i tvil om at båten tilhører oppsynet. Abel tar stikkprøver og sjekker om krepsefiskerne i båtene er de samme som står oppført i krepseregisteret. Han sjekker også maskestørrelsen på teinene. Maskene skal ikke være for små, for da kommer ikke småkrepsen seg ut. En annen viktig regel er minstemålet på 9,5 cm. Kreps under denne størrelsen skal kastes ut igjen. I tillegg må fiskeutstyret være påført et registreringsnummer som tildeles av den lokale fiskeforeningen.

– Nå er det bare 30 sekunder igjen, sier Abel til en av båtførerne. Det telles ned, og så starter årets krepsefiske. I alt er det påmeldt 253 krepsefiskere. Og hver enkelt har lov til å sette ut 200 teiner. Hvis alle kjører maks teiner, betyr det 50 600 teiner. Men 200 teiner er mye å rakte, så mange har et langt lavere antall.

Det var knyttet stor interesse til sesongens krepsefiske, for dette

KREPSE-VETERAN:

Marianne Thorsrud Hansen elsker krepsefiske og har 45 sesonger bak seg. Kjæresten Thomas Pettersen har bare vært med fem sesonger, men synes også krepsefiske er gøy.

>>>

ATTRAKTIVT PRODUKT:
Ferskvannskrepsen eller
edelkrepsen er en dyr og
attraktiv vare.

skjedde samtidig med tidenes flom på Ringerike. Mens flere tusen mennesker må evakueres noen kilometer unna, er det ingen katastrofestemning på Steinsfjorden. Riktignok er vannstanden høy, men tauet til teinene er 10–15 meter langt, så katastrofen innvirker ikke på årets krepsing.

Etter hvert pepres vannet med teiner i forskjellige farger og numre, slik at man lettere kan finne igjen sin egen neste morgen. Jobben tar noen timer, og ved 21-tiden på kvelden er jobben gjort.

JULEKVELD

Neste morgen er det på'n igjen. På slaget 06:00 er det lov å trekke teinene. Nå sitter jeg i båten til Marianne Thorsrud Hansen og hennes kjæreste Thomas Pettersen. Thomas har bare vært med på krepsefiske i fem år. Det er Marianne som er den store krepsefiskeren om bord.

– Jeg har holdt på med dette siden jeg var fem-seks år gammel. Nå er jeg 50, så da betyr det at jeg har krepset i 45 sesonger. Til å begynne med var jeg med far på krepsefiske, men etter hvert krepset jeg alene.

– Hvor stor stas er krepsingen, spør jeg.

– Dette er nesten som julaften, i hvert fall den første morgenen. Jeg er

alltid veldig spent. Og ekstra spent er jeg i år med så mye vann, sier Marianne.

Vi drar den første teina. Ingen kreps.

– Det er godt tegn. Da er det mer i de neste, sier Thomas.

Og det stemmer. I neste teine er det én, og i den tredje to og i den fjerde fire. Så går et slag i slag. Hun har 84 teiner.

– Målet er ei halv kasse, smiler hun. Og det målet når hun lett. Da alle teinene er tømte, har hun fått opp 202 kreps som er over minstemålet.

– Hvordan tilbereder du krepsen?

– Når jeg kommer hjem, dusjer jeg alle krepsene før de kokes i 10 minutter. Jeg koker som regel to-tre kilo i slengen. Så fryser jeg dem ned i lake. Når det er krepseparty, serverer jeg med loff, salat, rødkål, alioli, salt, pepper og litt sitron. Og som drikke kan du bruke både rødvin, hvitvin og øl. Jeg regner 400–500 gram per person. Man blir ikke kjempemett av å spise kreps, så vi kan holde koken i flere timer.

STEINSFJORDEN FISKEFORENING

Kreps er dyrt å kjøpe. Marianne selger 16–18 kilo til venner og bekjente. Prisen er 550 kr kiloen. Noen selger også til hoteller og spesialforretninger for vilt og fisk.

KONTROLL: Kim Abel fra Statens Naturoppsyn (SNO) kontrollerer maskevidden i teinene.

MINSTEMÅL: Det er viktig å måle krepsen, så man overholder minstemålet på 9,5 cm.

FAKTA

Ferskvannskreps og edelkreps er det samme. Den forekommer på Østlandet. Den er også blitt satt ut på Vestlandet og Trøndelag. Arten står som «sterkt truet» på den norske rødlisten. Den blir kjønnsmoden når den er 7–8 cm lang. Minstemålet i krepsingen er satt til 9,5 cm, for da regner man med at den har gytt minst en gang.

Det er Steinsfjorden Fiskeforening som administrerer krepsefisket i Steinsfjorden.

– Vi har 171 medlemmer, og krepsefisket er hovedvirksomheten vår, forteller leder Truls Kristensen som selv er en ivrig krepsefisker. Han skal ha ut 148 teiner under årets fiske. Flest kreps tas første natta, kanskje halvparten av de rundt 55 000 som anslagsvis tas opp i løpet av krepseuka.

Man trenger slett ikke å være medlem av foreningen for å krepse. Det er bare å melde seg på, og mange kommer fra andre steder i landet. Men alle må være individuelt registrert.

– Hvordan er utbyttet i dag i forhold til tidligere?

– Vel, utbyttet har gått ned. De store årene var i perioden 1979–1993. Mens det i 1986 ble det fisket sju tonn og over 200 000 kreps, var tallet i 2022 to tonn og rundt 55 000 kreps.

Det er flere grunner til at tallet har gått ned. I 1995 ble fisketiden redusert til 10 dager. Tidligere var det fritt fram med hvor mange teiner hver enkelte kunne sette, men i 2004 ble det et maks antall på 300. Senere ble antallet redusert til 200. Dessuten har maskevidden økt til 23 mm, hvilket gjør det lettere for småkreps å komme seg unna. Og i dag er krepsetiden kun ei uke. Miljøforhold

har også hatt betydning. Innføring av vannplanten vasspest og dens oppblomstring tidlig på 90-tallet var med på å gi krepsebestanden en knekk.

Ferskvannskrepsen er i dag en rødlistet art som står oppført som «sterkt truet». Umiddelbart skulle man tro at et uttak på 50 000 kreps i løpet av en sesong er altfor høyt, men Kristensens sier at bestanden er stabil og ikke truet i Steinsfjorden.

Krepsepest er en trussel mot den norske krepsebestanden.

– Det er et lykketreff at vi ikke har fått krepsepest i Steinsfjorden. Får vi det, er det over ut for krepsen i vannet. Men det skal visstnok mer enn én soppspore til for å slå ut bestanden, sier han.

UNDER MINSTEMÅLET

Mens krepsefiskerne gjør seg ferdig med fisket ute på vannet, gjør Kim Abel fra Statens Naturoppsyn seg klar til noen stikkprøver der båtene kommer i land. Har fiskerne overholdt reglene – og har de sortert ut de små krepsene?

De fleste fiskerne sorterer krepsen ute på vannet, men noen velger å gjøre det på land. En fisker har akkurat satt krepsekassene inn i bilen, da SNO – og en politimann – dukker opp og vil foreta en kontroll. Dermed må

STEINSFJORDEN:

Deles av Ringerike og Hole kommuner og er Norges fremste krepsevann.

> FAKTA

Steinsfjorden fiskeforening ble stiftet 21. oktober 1932 med det formål å forvalte fiskeressursene i fjorden på best mulig måte. Foreningen har ansvar for organisering av krepsefisket i Steinsfjorden. Foreningen har også fiskeoppsynet i Steinsfjorden og store deler av Tyrifjorden. Foreningen har 171 medlemmer. www.steinsfjordenfiskeforening.no

kassene ut av båten, og Kim Abel setter seg ned og kontrollmåler krepsefangsten.

Det viser seg at det ikke er bare er noen få kreps som er under minstemålet, men faktisk en tredel av hele fangsten. Det er absolutt ikke innafør. Krepsefiskeren er flau og skylder på slurv. Han har fisket kreps i over 30 år, og det er første gangen at fangsten blir kontrollert.

– Du vil høre fra oss, sier Abel og antyder at det vil komme et forelegg. Ifølge politiet ligger boten for dette fra 8000 kroner og oppover. Så det lønner seg å kontrollere fangsten ...

NYHET! TORRES EVX

KGM

kgm-auto.no

Endelig er den store, romslige, elektriske SUV'en her. Den perfekte familiebil med stort bagasjerom, 1.500 kg hengervekt og opptil 635km rekkevidde. Garantien er uslåelig!

INKL. I PRISEN: Intelligent Adaptive Cruise Control, Advanced Driver Assistance System (ADAS), automatiske LED-hovedlys, parkeringssensor+ryggekamera, varme i ratt, sorte skinnseter, varme og ventilierte seter foran, elektriske justerbare seter foran, oppvarmede bakseter, Android Auto/Apple Carplay, Diamond Cut-felger, 12,3" infotainment, 12,3" digitalt cluster, takrails, trådløs lading

**TORRES EVX
KUN 429.900,-**

SUVERENE GARANTIER

Nybilgaranti 7 år / 150 000 km. Batterigaranti 10 år / 1 million km

Som et av Sør-Koreas tre store bilmerker lanseres KGM i Norge. Den helt nye SUV'en Torres EVX er nå klar for levering. Torres er med sine 4,72 meter en stor SUV og med klassens største bagasjerom er det en perfekt familiebil. Med et nydelig interiør, 1,5 tonn hengervekt, rekkevidde fra 462 km til 635 km (WLTP) og alt av sikkerhets utstyr er det en bil du må se og prøve dersom du vurderer en elektrisk familiebil. KGM lanseres nå over hele Norge hos svært velkjente bilforhandlere. Les mer på kgm-auto.no.

TEST AV SOLIDE TURSTØVLER

Vi tester høye, solide turstøvler for turer med tung sekk i tøft terreng. Dette er modeller som ofte markedsføres som jaktstøvler. I testen har vi ikke tillagt støvlens egenvekt stor betydning.

Tekst og foto: Arne T. Hamarsland

Generelt er ikke behovet for støvler med høyt skaft like stort på fjelltur som på jakt. En tur går gjerne på sti, mens jakt i stor grad går utenom stiene der kjerr, lyng og myrer gjør det praktisk med et høyt og solid skaft som tar støytten, gir god overlapp med bukse og generelt hindrer rusk og rask å komme ned i støvelen. Men, skal du på tur ut i villmarka, vekk fra stiene er de høye solide støvlene ofte det beste valget, selv om de er litt tyngre å gå med enn en mellomhøy lett turstøvel.

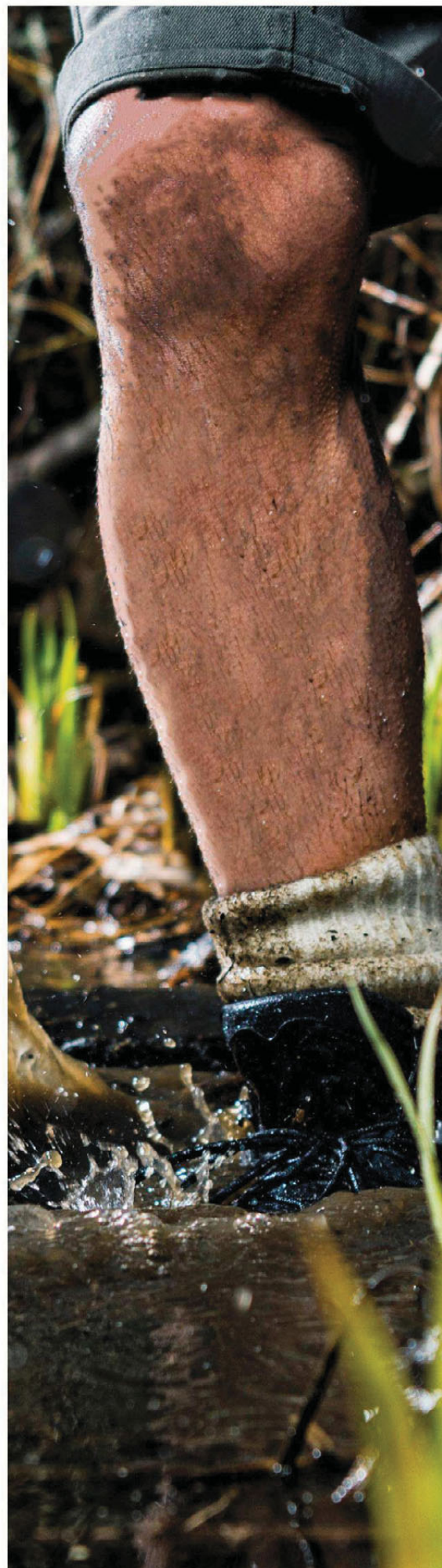
Det store flertallet i vår test er membranstøvler. De tåler mer fuktighet enn en ren lærstøvel uten membran. Dette gjelder bare så lenge membranen er intakt. Når den etter noen års bruk svikter, er du ikke i tvil om hva som skjer når du krysser den første våte myra; da siger vannet ubønnhørlig inn. En lærstøvel uten membran trenger jevnlig smøring for å holde sånn noenlunde tett.

Fordelen er at de tørker raskt når de har blitt våte. I tillegg er de tynnere i skaftet og sitter godt når de snøres på. En føret membranstøvel som har blitt klissvåt inni, for eksempel ved en elvekryssing, tar det lang tid før er tørr igjen.

Testen viser hvem som er best ut fra de egenskapene vi har vurdert som positive, men det er ingen god løsning å satse på testvinneren hvis den ikke har en lest som passer foten din. Du bør derfor alltid prøve støvelen på – helst med tung sekk – og velge en støvel som du kjenner sitter godt uten å være trang, gnage eller at hælen glipper når du går.

Å lage en turstøvel som er dønn solid og samtidig behagelig på foten er ikke enkelt. Blant disse tungvekterne kan du derfor ikke forvente samme «hanskefølelse» som du kan få med lettere og mykere støvler.

I denne testen fikk 4 av 8 støvler karakteren 9. Det er med andre ord svært jevnt i toppen.

STØVELTIPS

- Gå noen kortere turer med nye støvler før du legger ut på langtur
- En korrekt oppbygd membranstøvel skal ventilere ut fuktighet/fotsvette under bruk. I tillegg bør du ta av støvlene og dra ut innleggssålene når du raster. Ved korte raster i tørt vær er det lurt å skifte til tørre sokker mens de fuktige sokkene henges til tørk på sekken. Tørre føtter og tørre støvler er gull verd.
- Bruk sokker av ull eller syntetsokker med god fukttransport, ikke bomull!

FORDELER VED HØYE TURSTØVLER

- Lett å trekke buksa over støvelen slik at det blir rimelig tett for rusk og fuktighet. Ved middels høye støvler kan det bli gliper og da kan vann fra fuktig vegetasjon trenge ned i støvelen via skaftet – da hjelper det ikke om støvelen er aldri så tett ellers.
- Normalt god vadedybde ved kryssing av myr og bekk

GODE RÅD

- Har støvlene vært i saltvann eller gjørme, bør de skylles med lunkent vann/børstes rene.
- Impregner skinnstøvler jevnlig, særlig etter turer med mye fukt eller etter vask. De ulike produsentene anbefaler ulike produkter for stell og impregnering av læret. Brukes produkter med fett/olje/silikon kan dette påvirke lærets holdbarhet og pusteevne negativt.
- Smør litt vaselin på metalldelene nå og da for å hindre korrosjon

VIKING VILLREIN DELUXE TALL GTX

Viking, www.vikingfootwear.com

MATERIALER: Nubuk lær, Gore-Tex Performance fôr, UGC-yttersåler, EVA inner- og mellomsåle

STØRRELSER: 37–48

VEKT PER STØVEL: 816 gram (43)

HØYDE SKAFT: 28 cm

VADEHØYDE: 22,5 cm

PRIS: 3800 kr

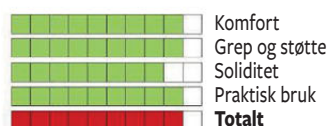
Villrein Deluxe er en meget behagelig støvel å gå med. Den er blant støvlene med lavest skaft og vadedybde i testen, men samtidig den letteste støvelen i testen med sine 800 gram. Innersålen er anatomisk formet og med demping på hæl og tåparti. Separat stramming over tåparti og skaft. Låsekrok med D-ring som låser solid, men er litt mer omstendelig i bruk enn en vanlig låsekrok.

Yttersålen er Vikings velkjente UGC (Ultra Grip Concept). Det er en såle som gir meget godt grep ved krevende forhold. Sålen er også godt utformet for å gi ekstra grep i bratt opp- og nedoverbakke. Støvlene bøyer seg der de skal og har middels tverrstivhet og middels solid hælsete. Ingen sømmer på slitasjeutsatte steder. Bred og god henge bak på skaftet gjør det enkelt å trekke støvelen på, og sparkekant bak på hælen gjør det enkelt å sparke støvelen av mot en kant.

En meget behagelig støvel å gå med i lett terreng og uten tung sekk. Blir terrenget tøffere og sekken tung, oppleves ikke Villrein Deluxe å gi tilstrekkelig støtte. Støvlene holdt tett i vanntesten og hver støvel tok til seg kun 19 gram vann.

+ Godt grep, lett, lett å ta på, behagelig

— Mangler litt støtte ved tung sekk

HÄRKILA DRIVEN HUNT 2.0 GTX

Härkila, www.harkila.com

MATERIALER: Fullnarvet lær, Gore-Tex insulated comfort

STØRRELSER: 40–48

VEKT PER STØVEL: 1015 gram (43)

HØYDE SKAFT: 32,2 cm

VADEHØYDE: 27,4 cm

PRIS: 4699 kr

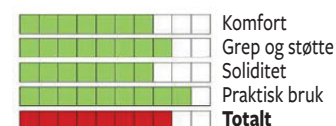
Driven Hunt-støvlene rager i skohylla med sine drøye 32 cm høye skaft. Støvlene er godt isolert og holder varmen langt ned på de blå gradene. Ved elvekryssinger, myrer og i snø er de både høye nok og varme nok. Lett å stramme med fire kulehemper over foten, en god låsekrok og så fem hektekroker oppover skaftet. Vibram-sålen har myke, mangekanta knaster som gir godt grep på vanskelig underlag. Vi savner en mer «aggressiv» utforming for bedre grep på hæl i nedoverbakke og på tåpartiet i oppoverbakke.

Driven Hunt har støpt fotseng som gir støtte til foten og sikrer god komfort. Innleggssålen er anatomisk formet med demping under hælen og tåpartiet. I bruk kjenner du at støvlene er svært høye de klemmer til helt opp på tykkleggen. De har en tendens til at skinnet ved ankelledet bøyer seg innover når du går. Dette ga litt ømme ankelled etter noen kilometer.

Støvlene er tørre i vanntest, men har en vektøkning på hele 71 g per støvel etter vanntest. Produsert i Europa og det gis to års garanti mot material- eller funksjonsfeil. Produsenten oppgir at du på grunn av det tykke foret bør kjøpe en størrelse større enn du normalt. Dette stemte ikke for oss, støvlene var mer enn romslige nok i vanlig størrelse.

+ Varm støvel, høyt skaft, godt grep

— Hælgrep kunne vært bedre, klemmer litt på leggen

CRISPI KONGSVOLL EVO GTX

Crispi, www.crispi.no

MATERIALER: Nubucklær, Gore-Tex Dual Tech membran, Gore-Tex Ultimate Cordura

STØRRELSER: 41–47

VEKT PER STØVEL: 971 gram (43)

HØYDE SKAFT: 28,5 cm

VADEHØYDE: 28 cm

PRIS: 5999 kr

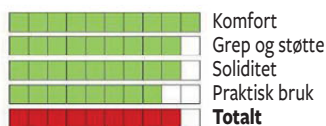
Kongsvoll EVO er en av Crispis høye, solide støvler. Det oppgis at den er utviklet med fokus på lav vekt og robusthet for krevende turer. Dette stemmer på en prikk når det gjelder gelenk- og tverrstivhet, samt et dønn solid hælsete, men med sine 970 gram per støvel er den ingen lettveker og faktisk en av de tyngre støvlene i testen. Støvlene er ikke av de høyeste, men det er ingen nedskjæring ved pløsa, så støvelen har med 28 cm størst vadedybde i testen. Helt tette i vanntesten, men tok til seg overraskende mye vann, 78 gram per støvel.

Støvlene har Ankle Bone Support System som skal gi ekstra støtte og beskyttelse rundt ankelleddet samt Anatomic Fit System med passform tilpasset fotens naturlige fasong. Separat snøring over fot og på skaftet. Låsekrok kan gi litt etter ved belastning. Godt avrunda snørekroker.

Vibramsåle med mangekanta, myke grepsknaster, også mønster i fotbuen. Tå og hæl er ikke spesielt formet for å gi ekstra grep i opp- og nedoverbakker. Innleggssålen Air Mesh EVO er svakt anatomisk formet. Solid gummikalosjering og forsterket tåspiss. Ingen slitasjeutsatte sømmer. Kongsvoll EVO er en svært vellykket kombinasjon av god støtte, soliditet og komfort for foten. Det er en støvel du uten problemer kan ta rett opp av esken på parkeringsplassen når du skal ut på tur.

+ God vadedybde, vanntette, godt grep, komfort

— Tar til seg noe vann

HANWAG KALIXFORS SF EXTRA GTX

Hanwag, www.hanwag.com, teststøvler levert av Fenix Outdoor, www.fenixoutdoor.com

MATERIALER: Nubucklær, Vibram Trekking SF yttersåle, TPU gummi på hæl og tå

STØRRELSER: 40–49,5

VEKT PER STØVEL: 847 gram (43)

HØYDE SKAFT: 27,6 cm

VADEHØYDE: 21,7 cm

PRIS: 4059 kr

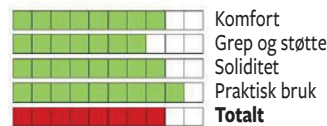
Kalixfors har Vibram Trekking SF yttersåle med myke, mangekanta knaster med godt grepsmønster helt ut på kantene og i fotbuen. Opplevs å ha brukbart grep på sleipt underlag, selv om den ikke har spesielt grepsmønster verken på tåpartiet eller hælen. Effektiv låsekrok gir separat stramming over fot og på skaft.

Gelenk- og tverrstivhet er middels. Dette gjør at støvelen bøyer relativt lett og er behagelig å gå med på hardt underlag. Hælsetet er i mykeste laget og gir litt etter ved belastning. Beskyttet med TPU-gummikalosjering på tå- og hælpartiet. Ingen slitasjeutsatte sømmer. Støvelen med lavest skaft og minst vadedyp. Holdt tørt i vanntest. Hver støvel økte vekten med ca. 36 gram etter vanntest.

En støvel som plasserer seg midt på treet, den er verken den mest behagelige eller den som har best stabilitet i tøft terreng og med tung sekk. Hanwag produseres i Europa og med mest mulig korteste råvarer.

+ Godt grep, behagelig i bruk

— Stabilitet i tøft terreng med tung sekk

HAIX NATURE NORDIC GTX

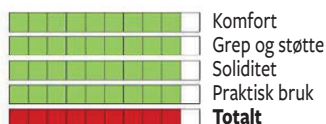
Haix, www.haix.com, teststøvler levert av Magne Landrø AS, www.landro.no

MATERIALER: 2,6-2,8 mm okseskin, Micro-dry fôr, GORE-TEX Performance membran
STØRRELSER: 36-51
VEKT PER STØVEL: 925 g (43)
HØYDE SKAFT: 29 cm
VADEHØYDE: 25 cm
PRIS: 4999 kr

Nyutviklet tur- og jaktstøvel. Oppgradert design samt fire låsehemper, flere størrelser og drahempe bak på skoene, Haix er en stor produsent av arbeidssko som nå satser på tur/ jaktstøvler. Det merkes. Komfort rett ut av esken. Lett å snøre. Effektiv låsekrok for separat stramming av fot og skaft. Støvlene er laget for at luften i støvelen skal sirkulere og fuktigheten slippes ut i hvert steg. Anatomisk formet innersåle. Sålene er utviklet av Haix/Vibram for å gi godt grep, stabilitet og maksimal friksjon på vanskelig underlag. Det er grepsriller i front og bak på sålen, noe som gir ekstra godt grep i bratt terreng. God gelenk-, tverrstivhet og et solid hælsete. Gummikalosjering 2,5-4 cm høy beskytter støvelen nederst. Ingen slitasjeut-satte sømmer. Sparkekant bak på hælen. Støv-lene var tørre i vanntest og tok til seg minst vann, kun 9 gram per støvel.

+ God komfort, meget godt grep, tåler godt vann

— Ikke noe spesielt

LUNDHAGS VANDRA II HIGH

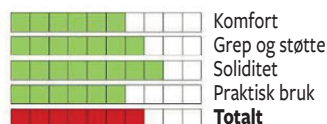
Lundhags, www.lundhags.com

MATERIALER: Heinen Full-Grain lær, Certech cellegummi, Vibram traction yttersåle, TPU tåhette
STØRRELSER: 36-48
VEKT PER STØVEL: 901 gram (43)
HØYDE SKAFT: 30 cm
VADEHØYDE: 27,7 cm
PRIS: 4300 kr

En klassisk ettlags skallstøvel med solid vann-tett underdel med cirka 6 cm cellegummi. Lærskafte er sydd rett på underdelen og er uten polstring eller membran. Stiv, polstret kant avslutter skafte. Svært stiv underdel, nesten så den ikke kan bøyes og med dønn solid hælsete. Krever sokker for isolasjon og polstring. Kjøp ett nummer større enn du vanligvis bruker. Støvel som nok krever inngå-ing. Lavt skaft, greie å snøre, men låsehempa låser bare delvis. Doble og triple sømmer som fester overdel til underdel, men noen av disse ligger delvis slitasjeutast til. Anatomisk formet Moen innersåle i ull og PU-skum. Helt greie Vibram yttersåler gir greit grep i terren-get særlig i oppoverbakke. Lekkasje i begge støvler i vanntest. Dette medførte en vektøk-ning på 76 gram per støvel. En klassisk støvel som krever noe kjærlighet og stell.

+ Klassisk vandringsstøvel

— Krever inngåing, lavt skaft, tar inn vann

ALFA BEVER EXTREME GTX

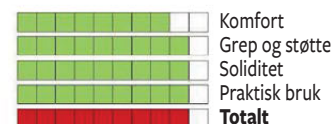
Alfa, www.alfa.no

MATERIALER: Heinen fullnarvet lær, Memoryfoam, EVA-mellomsåle
STØRRELSER: 39-47
VEKT PER STØVEL: 928 gram (43)
HØYDE SKAFT: 28 cm
VADEHØYDE: 24 cm
PRIS: 4999 kr

Ifølge Alfa er dette den ræste støvelen de har laget. Den bygger på Bever Pro Advance modellen og har fått utbyttbare kroker og tysk kvalitetslær fra Heinen. Skafte er ekstra avstivet og alle slitasjeut-satte skjoter er sydd med tre sømmer hvorav en med kevlar. Godt beskyttet med 3-7 cm kunststoffkalosjering rundt hele støvelen. Yttersåle i Vibram Grip AMG, mange kanta, myke grepsknaster. Mønster i fotbuen. Hæl og tåparti har tverrgående mønster som gir ekstra grep i bratta. God gelenkstivhet og behagelige å gå med. Tverrstiv og med et solid og stabilt hælsete. Definert sparkeprofil på hælen. Laft skaft, men er den som tar til seg minst vann. Kun 10 gram per støvel. Lette å snøre og effektiv låsekrok muliggjør separat stramming på fot og på skaft. Stødige i bruk med nødvendig støtte, men ikke så stive at de er tunge å gå med på flatt, hardt underlag. Godt polstret.

+ Godt grep, god komfort

— Ikke noe spesielt

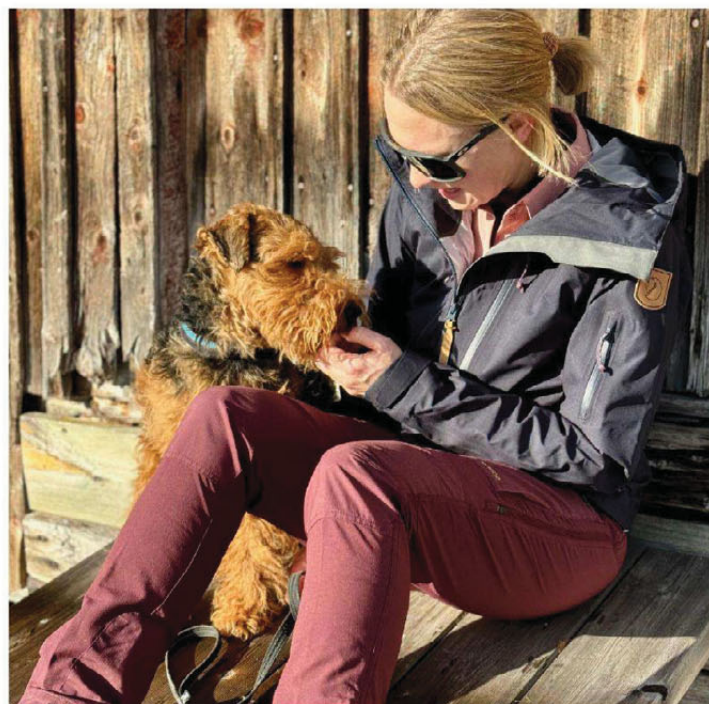
Av John
Arne Tungen
og Aktivt
Testteam

ALLSIDIG TURBUKSE

Det er ikke alltid at en trenger en helt tett trelags turbukse.

I vår og sommer har vi testet denne allsidige turbuksa fra Fjällräven med gode resultater. Keb Agile kommer i både dame- og herre-utgave, og begge buksene har en god passform, spesielt damene melder om godt tilpasset fasong. Mye stretch gjør at den oppleves behagelig på under marsj, samtidig som den sitter godt uten å «henge» over knærne når en sitter på huk eller setter seg ned for en pause. Buxsa oppleves solid, og det at

den er forsterket med G-1000 Lite Stretch på utsatte steder som på lår, knær og på innsiden av ankene hjelper med å holde buksene fine selv etter mye bruk. Forholdsvis lett og puster godt. Godt med lommer og lufteskår på ytersiden av låret. Glidelås på lommene. Vi testet dame str. 36 og herre str. 50, disse opplevdes normale i størrelsene.

KEB AGILE

www.fjallraven.com/no

Pris: 2599 kroner

Vekt: ca. 400 gram

Hovedmateriale: Økologisk bomull, resirkulert polyester og polyamid, uten fluorkarboner

Annet: Egen dame- og herremodell, flere farger, str. fra 34 – 50/42 – 60, tre ulike beinlengder

- + Flott passform, slitesterk, stort bruksområde
- Vanntetthet

RESIRKULERT OG VANNTETT

Vi har opp gjennom årene testet mange pakksekker, og det er mange gode leverandører. Likevel vender vi ofte tilbake til Sea To Summits produkter da det her er mulig å finne produkter som er tilpasset mange ulike behov og aktiviteter. Nytt for denne bestselgerserien er at materialet som brukes nå er 100 % resirkulert, og sekkene er utstyrt med en D-ring og festepunkt som gjør at du kan feste en slynge i topp og bunn og dermed få en sekk du kan slenge over skuldra.

Ellers er sekkene utstyrt med rulletope som holder innholdet tørt og hvit innside som gjør at det er enkelt å se/finne det som ligger inne i sekken. Oval bunn og teipete sømmer. Selv om disse er helt vanntette til vanlig bruk, er de ikke tiltenkt å holde ute vann over tid om de senkes ned i vann. Spennene er enkle å skifte ut om de går i stykker. Vi har testet ulike størrelser; 8, 13, 20 og 35 liter. Alle framstår i samme kvalitet.

SEATOSUMMIT ECO LIGHTWEIGHT DRYBAG

www.cirdan.no

Pris: 499 kroner

Mål: 35 liter

Materiale: Bluesign, resirkulert 70D nylon, PCF-fri

- + Lett, solid, vanntett, resirkulert, fine priser
- Ikke ventil for å slippe ut luft

FLOTT «PRO» OPPGRADERING!

Den velkjente soveposemodellen Spark fra STS har i år fått en flott oppgradering. Spark Pro er blitt en fantastisk god sommer-sovepose som er satt opp med noe av det beste som er å få på markedet, om en ser på dunkvalitet og materialer som er brukt i konstruksjonen av selve posen. På soveposer snakker vi gjerne om vekt sett opp mot isolasjonsevne. Med Spark Pro er vi nok helt i toppen av denne skalaen, i positiv retning. Det som er litt spesielt med Spark Pro er at den kan åpnes helt som en dyne, du kan åpne

glidelås på begge sider slik at du kan stikke ut hendene samtidig som du sitter inne i posen, og du kan åpne fotboksen separat slik at du kan justere temperaturen fra fotenden. Du kan også sette sammen flere poser om du ønsker dette. Både dun og ytterstoff er godt motstandsdyktig mot fukt. Dunkvaliteten og de andre materialene som er brukt gir en komprimerbar og lett sovepose. Komforttemperatur ned mot 0 grader sammen med luftmuligheter, gjør dette til en anvendelig pose i hele sommerhalvåret her hjemme i Norge.

SPARK PRO DOWN SOVEPOSE

www.cirdan.no

Pris: 8749 kroner

Vekt: ca. 600 gram (196 cm lengde)

Komprimert volum: ca. 5,3 liter

Dun: 950+RDS-sertifisert, Ultra-Dry behandlet

- + Høy kvalitet, god fotboks, gode luftemuligheter, lav egenvekt, pakkevolum
- Lite å utsette på dette produktet

KRAGG: SKO ELLER SANDAL?

Kragg vil vi si er en mellomting mellom en sko, tøffle, flip-flopp, sandal og lav terrengsko. Arc'teryx kaller det en «pull-on-sko». Den skal fungere som en behagelig sko du kan bruke før eller etter du må bruke en annen tyngre eller stivere sko. Som for eksempel en sko du kan bruke før og etter at du bruker klatresko, eller andre stive fjell- og vandresko. Samtidig som de skal oppleves komfortable og sitte godt på foten, skal de være greie å gå i og gi noe beskyttelse til tærne slik at du ikke stuker disse i stein og andre harde kanter. Kanskje litt smalt felt, men de fungerer. De sitter godt på foten, sålen har god demping, tåkappa beskytter tærne godt og sålen gir greit feste. Hælkappa kan brettes ned slik at de kan brukes som sandal. Overdelen er såpass myk at skoene tar liten plass i sekken. Tynt materiale rundt hempa bak på hælen gjør at det er enkelt å få rift i stoffet, hempa er tiltenkt å henge skoene i, ikke til hjelp ved påtrekk.

Kanskje en skomodell du ikke visste at du behøvde?

KRAGG SKO

www.arcteryx.com/no

Pris: 1799 kroner

Vekt: ca. 300 gram per sko

Såle: Vibram

Flere farger, egen dame- og herremodell

Størrelse: 36-48

- + Passform, god tåboks, luftig
- Litt tung, svakhet rundt hempa

Av Dag
Kjelsaas

Her vurderer og
tester vi rimeligere
turutstyr. Produk-
tene er ikke testet
over lang tid

SKOTØRKER

Skotørker kan være svært nyttig for oss som beveger oss mye ute, og som rett som det er får vann i støvler eller sko.

Denne modellen passer i sko fra størrelse 35 og oppover, og består av to 17 cm lange enheter som legges inn i hver sin sko. Du setter i støpselet og enhetene varmes opp.

Skotørkeren oppgis å være beregnet for sko med følsomme materialer, som skinn eller gummi. Her har produsenten vært forsiktig, for tørkeren kjennes ikke mye varmere enn lunken når du holder

den. Dermed tar det også noe tid før skoene tørkes. Et par fuktige vinterstøvler med innvendig isolasjon trenger rundt et døgn for å tørke, mens våte fjellstøvler tørker over natta. Skal skoene/støvlene brukes ofte er dermed ikke denne skotørkeren velegnet.

Konklusjon: Rimelig. Våte støvler trenger svært lang tørketid.

BRIGHT SKOTØRKER

www.jula.no

Pris: 149 kroner

Vekt: 2x209 gram

- + Lett, tar liten plass
- Lang tørketid

RIMELIG HASPELSNELLE

Denne snella fås i tre utgaver, 3000, 4000 og 5000, altså ganske store sneller for sjøfiske eller til stor innlandsfisk. Vi har prøvd den midterste modellen påsatt 0,16 mm multifilament. Snella har jevnt snøreopplegg og gir lange kast med korrekt mengde påfylt line, og det er ikke registrert bøyleoverslag under kasting.

Etter ca. 30 timers bruk er det notert at bremsen på snella er en smule rykkete. Bøyleoverslaget er litt hardt, men på denne som andre sneller, foretrekker jeg å ta over bøylen med hånda. Håndtaket er stort og behagelig i bruk. Det følger med ekstra spole i plast.

Konklusjon: Svært rimelig, mye snelle for pengene

BILTEMA SPINNING REEL 4000

Pris: 249 kroner

Vekt (med snøre): 296 gram

Linekapasitet: 170 m/0,30 mm

Lagre: Tre glidelagre, ett kulelager

- + Metallspole, godt håndtak
- Brems

TURMAT UTEN KJØTT

Denne turmatserien inneholder ikke kjøtt, bortsett fra Carbonara med tørket bacon. Det virker litt rart å spise lapskaus og jegergryte uten kjøtt når det ikke framgår tydelig på pakningen at dette er vegetarmat. Etter at et par av oss har prøvd seks forskjellige retter, er konklusjonen at middagsrettene metter tilfredsstillende. Mac and cheese, Bolognese, Carbonara og Risotto får best poeng på smak. For mye krydder er et ankepunkt spesielt for Tikka masala.

En liten men bra detalj med disse turmatposene, er at du skal åpne ved et øvre rivemerke for å helle i vann, mens du river av ved nedre rivemerke når du skal spise. Enkel og god løsning! At posene er fylt med en god del

luft er derimot en ulempe om du skal på langtur og ønsker lite volum.

Konklusjon: Rimelig, men ikke toppoeng for smak.

MONSENS TURMAT

Sportoutlet.no

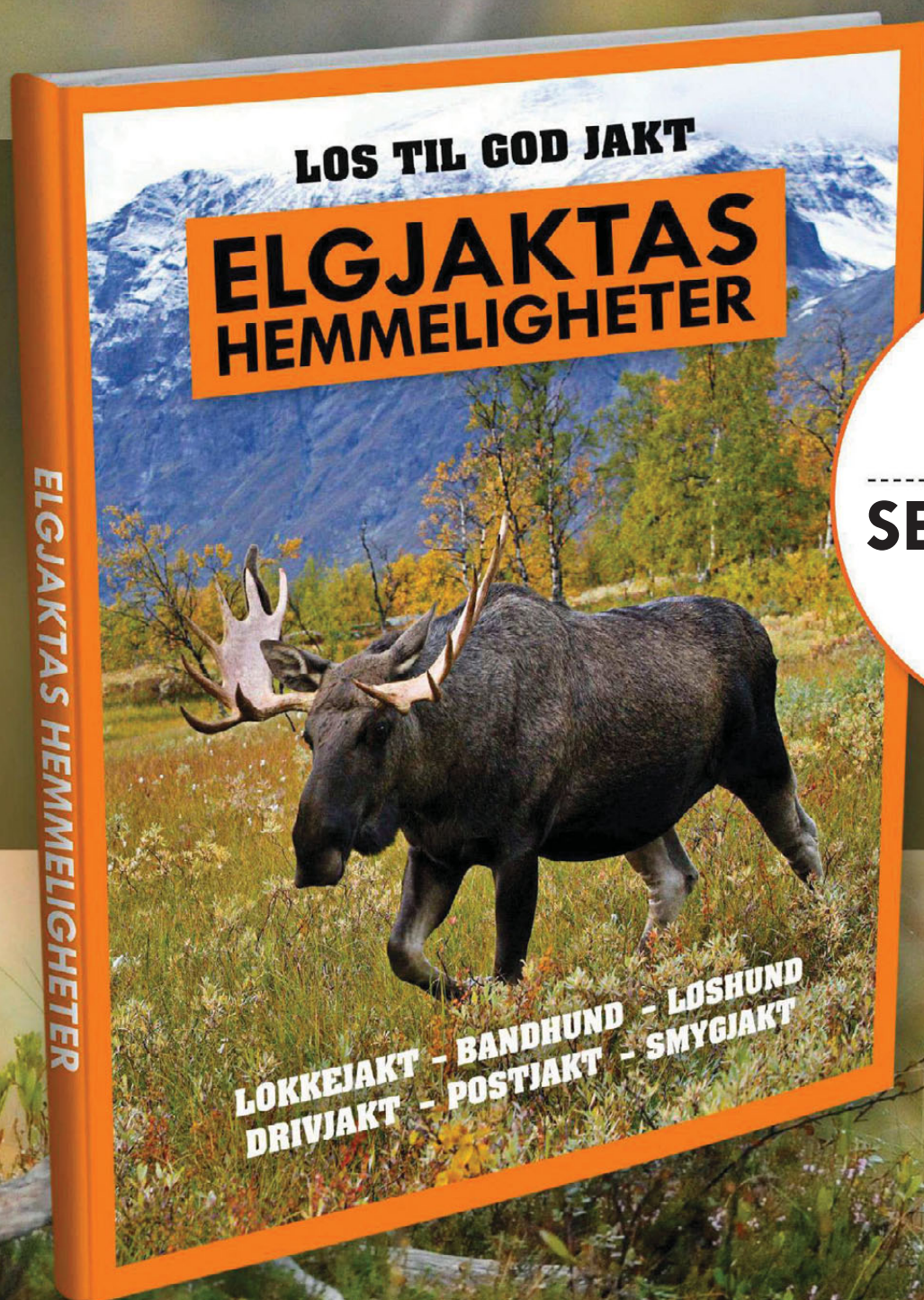
Pris middagsrettene: 50 kr

Vekt: 85–136 gram

- + Ekstra rivekant, luft i posene.
- Kryddermengde, dels smak

220 sider for elgjegeren

**BESTILL
PÅ SMS!**

**SEND ELG22
TIL 2205**

Pris:
349,-

BELØPET BELASTES DIN MOBILTELEFONREGNING
OG DET TILKOMMER INGEN ANDRE KOSTNADER VED KJØPET

RAPALA SMARTHUB TOOL HOLDER ORDEN

Rapala Smarthub Tool er en verktøykasse med magneter. Fest verktøyholderen i båten, på pilkekassa eller på veggen i boden og agnene dine henger som perler på en snor. Verktøyholderen inkluderer dobbeltsidig tape slik at du kan feste den uten en skrue. Kan også festes med skruer selvfølgelig. Prisen er 249 kroner.

rapalavmc.no

TOBY MAGNUM SLUK FOR DE STORE

Toby Magnum er spesialdesignet for dorging- og trollingfiske etter laks, stor ørret og gjedde. Magnum har de samme kjente styrefinnene som de vanlige Toby-slukene, som gir lokkende gange ved lav fart og reduserer rotasjon ved høy fart. Magnum er produsert i fem lekre farger i et begrenset antall for det nordiske markedet og kan fiskes alene eller senkes lenger ned i vannet ved bruk av paravan. Vekt: 60 gram. Prisen er 149 kroner.

abugarcia.com

BAIT JUNKIE JIG HEAD JIGGHODE

Bait Junkie Jig head er laget med skikkelig krok, og leveres både med standard og ekstra kraftig 2X krok. Mothaker bak hodet sørger for at myke jiggekropper ikke glir ned i krokboyen under kast. Fås fra 3,5 gram med 1/0-krok til 28 gram og 8/0 krok. Prisen er 79 kroner.

daiwa.com

OKUMA CEYMAR A PÅLITELIG SNELLE I NY VERSJON

Den kjente snella Okuma Ceymar A har nå fått flere forbedringer og attpåtil en ansiktsløftning. De innvendige mekanismene er oppgradert for å gi enda jevnere og mer effektiv ytelse, blant annet en friksjonsfri hovedaksel, som skal sikre en sømløs innhentning og eliminere unødvendig motstand. Et nytt håndtak skal sørge for et perfekt grep. Her er det mye snelle for pengene, lover leverandøren. Prisen er 799 kroner.

rapalavmc.no

BERKLEY PHAZER ØRRET REISESTANG

Berkley Phazer Ørret er en firedelt fiskestang som her er kombinert med Abu Garcia Cardinal Max X haspelsnelle og FireLine-snøre. Stanga har dyp aksjon som skal gi god kontroll med sluken og den skal tåle stor fisk. Snella skal ha myk gange og brems som gir en leken kjøring av fisken. FireLine-snøret skal sørge for lange kast og stor styrke. På prisappen står det 1499 kroner.

abugarcia.com

HIKINGSKO

Anaconda Hike Low Boa GTX har en kombinert EVA-såle som utnytter varierende hardhet i soner der det er nødvendig, som skal gi god balanse mellom demping og kontroll. Gore-Tex, støtdempende mellomsåler og selvstøpende innleggssåler. Boa-systemet erstatter vanlige skolisser og gir rask og enkel justering. UGC yttersåle som skal gi godt grep og stabil trekkraft. Ergonomisk passform. Fås i størrelser fra 36 til 43. Damemodell. Prisen er 2400 kroner.

vikingfootwear.com

GASSGRILL

Petromax Atago er en kompakt gassgrill som er enkel å bruke og ta med på f.eks. campingtur. Grillen brettes lett opp og sammen, koble på en gassbeholder så er den klar til bruk. Piezo-tenneren gjør at du slipper å ta med fyrstikker. Vekt: 3625 gram. Grillen er produsert i høykvalitets rustfritt stål og er lett å rengjøre. Romslig grillflate. Prisen er ca. 2500 kroner, fås kjøpt i flere norske nettbutikker.

petromax.com

DAGSTURSEKK

Nano 20 fra Gregory har egen glidelåsromme for drikkesystem og frontlomme i stretch med sikker spennelukkning. Polstrede airmesh-bærestropper med enkel brystreimsspenne og løkker til drikkeslange. Pustende ryggpanel og hoftebelte som kan gjemmes bort. Stort hovedrom med adgang via glidelås, doble kompresjonsreimer med hurtigutløsningsspenner. Frontlomme med glidelås har nøkkelkrok og organisasjonshylser. Doble sidelommer i mesh for vannflasker og rask lagring. Reflekterende meshlommer for synlighet. Flere farger. Prisen er 899 kroner.

gregorypacks.com

HETTEJAKKE

Ulstein Wool Hood W Jacket består av to forskjellige kvaliteter; merinoull på utsiden og resirkulert polyester på innsiden. Den spesielle strikkestrukturen gjør at stoffet holder mer på luft, noe som gir det høyere isolasjonsevne. Materialet skal tørke raskt og skal ha god fukttransporterende evne. Frontlomme i mesh med glidelås. Godt valg både som ytterplagg eller som isolerende mellomlag. Fås i størrelser fra XS til XL i flere farger. Dame- og herremodell. Prisen er 2000 kroner.

bergans.com

TURBUKSE

Fjellmyra turbukse er en lett og behagelig turbukse, spesielt utviklet for et aktivt friluftsliv. Buksa gir god komfort og optimal bevegelsesfrihet ved å ha fireveis stretchfunksjon og elastikk i livet. Knærne er formsydd med store kontrastfelt, som skal gi en god og komfortabel passform. Beltehemper, to stikkommer og trykknapp med borrelås. Dame- og herremodell, fås i blå/svart og grå/svart. Størrelser fra XS til 3XL. Prisen er 399 kroner.

stormberg.com

Her var det jammen fint, dere!

SKIKK OG BRUK VED ELV OG VANN

Det er visse ting du bare ikke gjør ved elver og vann. Én ting er det som er nedfelt i skrevne lover og regler. En helt annen er alle de uskrevne reglene. Her er det fort gjort å trå feil ...

Tekst: Krister Ottesen

Foto: Terje Bomann-Larsen

Skrevne regler er så sin sak, og det er stort sett enkelt – for dem som vil – å finne ut hvilke lover og regler som finnes for fiske i ei elv, en fjord eller et vann. Skal du fiske ørret i ei elv, må du som regel kjøpe et fiskekort av den som har fiskeretten, som regel et grunneierlag, og det kreves at du følger visse regler. For eksempel kan det finnes regler om hvilke

metoder som er tillatt og ikke, hvor lang fisken må være før du kan ta den med hjem til panna, og så videre, og så videre. Som oftest kommer du imidlertid langt ved å følge anvisningene på fiskekortet og bruke sunt bondevett. Men ikke alltid ...

DEN NOBLE FISKER

Først av alt: Fiske er en gentlemanssport, så oppfør deg i det minste som

► FOLKESKIKK

Skikk og bruk er egentlig ikke annet enn litt god, gammeldags dannelse og folkeskikk. Og hensikten er å få menneskelig kontakt og samarbeid til å bli så friksjonsfritt som mulig. Med færrest mulig dumper, misforståelser, irritasjonsmomenter og krangler. Det eksisterer en rekke uskrevne regler for skikk og bruk innen alle områder – fra sportsfiske og friluftsliv til bryllup og oppførsel i kø.

folk. Det gjelder både i omgang med andre sportsfiskere (for eksempel tar du ikke innersvingen på en bevegelseshemmet fisker for å komme først fram til godplassen, slik en kollega av meg opplevde en sommer ...) og andre folk du møter på din vei. Husk at du er en ambassadør i det godes tjeneste, og at alle er tjent med at folk som ikke er sportsfiskere sjøl, ser på oss som hyggelige, sympatiske folk. Tross alt. Vi har alle vært unge og uerfarne en gang.

IKKE KJEFT!

Ser du at noen gjør feil, på den ene eller andre måten, enten det gjelder brudd på regler (både formelle og uformelle), bruker feil teknikk, vader uten vett eller lignende, så tilby deg å vise og rettlede istedenfor å irettesette. Som regel skyldes den slags uvitenhet, ikke vond vilje. Hvis det ikke er en del av gamet, som for eksempel under visse former for laksefiske der du er nødt til å akseptere «køfiske», så respekter andre fiskeres ønske om å fiske i fred. Mange av oss driver med sportsfiske fordi det er en deilig avkobling fra hverdagens kjas og mas, og søker skogens ro. Er det allerede en fisker på den plassen du har blinket deg ut, så gå videre til neste. Men slå gjerne av en kort prat i forbifarten.

VÆR RAUS

Smålighet er lite sjarmerende. Gled deg over andres fangster, selv om du ikke har vært like heldig sjøl. Vær også raus med å dele råd og tips med andre; det lønner seg som regel i lengden. Når det er sagt, er det lov, og noen ganger helt nødvendig, å holde enkelte opplysninger for seg sjøl. Det bør også respekteres. Til slutt: Det burde være unødvendig å minne om, men erfaring tilsier at det dessverre er høyst nødvendig: Ta med deg søpla di hjem! Tomme slukesker, senekveiler og annet rask blir ikke borte av seg selv. Søppel, som åpenbart stammer fra en skjodesløs sportsfisker, gir oss

alle et dårlig rykte, og noe av det vi etterlater oss kan faktisk være rene dødsfeller for dyr og fugler.

SURE MINER UNDER LAKSEFISKE

Da jeg debuterte som laksefisker i Stjørdalselva for rundt ti år siden, lærte jeg mye om skikk og bruk under laksefiske de første dagene. Det var brukbart med fisk i elva, og mange fiskere. Den første dagen hadde vannføringen vært normal, men i løpet av ettermiddagen og kvelden kom det en god del regn. Dagen etter hadde derfor vannet steget en del, og fisken benyttet muligheten til å flytte seg oppover i elva. Det var derfor trengsel ved bredden, med mange lokale fiskere som kjente sin besøkestid. Fra dagen i forveien hadde jeg lært, den harde veien, at man aldri går ut foran en annen fisker. Man begynner øverst på valdet og fisker seg gradvis og systematisk nedover. Det hadde jeg fått vite av en eldre markfisker som skjønnte at jeg var helt fersk i gamet da jeg vadet ut lengst ned på valdet, ved brekket, mens han, som hadde kommet først, fisket øverst. Han forklarte da, på en hyggelig måte, hva som lå i begrepet «rullerende fiske». Mens jeg, på min side, fikk forklart at det var gjort i beste hensikt for å holde størst mulig avstand.

BRUMLEBASS MED BART

Stor var derfor forskrekkelsen da noen ropte – unødvendig strengt – til meg da jeg vadet ut øverst på valdet dagen etter når det var min tur til å prøve lykken. Jeg skjønnte fort at jeg hadde gjort noe gærrnt, men ikke hva. En brumlebass med snurrebart forklarte imidlertid bryskt, på surtrøndersk, at jeg selvfølgelig ikke måtte vade uti elva på den vannstanden, for laksen kunne stryke helt inne ved land. Da skjønnte jeg ikke bedre, men det gjør jeg nå ... Laksefiske, som kan være en fysisk og psykisk påkjenning, og som i tillegg ofte koster en del penger, kan

få fram det verste i folk, og er et minefelt for nybegynnere som ikke kjenner til skikk og bruk. Det er imidlertid andre fiskeformer som også krever at du setter deg inn i regelverket, både det formelle og det uformelle.

GRUFF PÅ GODPLASSEN

Er det en på godplassen når du kommer fram til elva eller vannet (noe som selvfølgelig er veldig irriterende), slår du av en kort, høflig prat med vedkommende, før du tusler videre til neste kulp eller vik. Helst godt utenfor synsavstand, har jeg lært. Dessverre er det ikke alle som er like godt oppdratt. Jeg husker en gang jeg hadde gått i en drøy time inn til et vann i Osloomarka tidlig en lørdag morgen. Der rigget jeg meg til på godplassen, lykkelig over å være helt alene, og kastet ut marken. Det tok ikke lang tid før den første fine ørreten havnet i håven. Sola skinte, og alt var fryd og gammen. Helt til jeg hørte det knake i buskene bak meg. Lydene som fulgte tydet på at det dessverre ikke var en elg i anmarsj, men – skrekk og gru – en bråkete barnefamilie. Faren var den første som stakk hodet ut av det grønne sceneteppet. Han hilste blidt på meg, og sa at «her var det jammen fint!».

HER VIL VI BO!

Det kunne jeg jo ikke svare annet enn «ja» til, men gjorde det samtidig klart, med et (over-) tydelig kroppsspråk, at jeg ikke var interessert i noen lengre samtale. Så kom mor og

to små ut av skogen. Etter en kort rådslagning fant familien ut at de skulle slå seg ned på plassen der jeg satt, fordi det var så fint der. Jeg trodde ikke mine egne ører. «Her? På plassen min?». Da ungene, oppmuntret av en overentusiastisk far, begynte å kaste fiskesprettene der marken min lå og ventet på en passerende ørret, ga jeg opp. Jeg reiste meg, sveivet inn, så surt på de voksne, som stirret uforstående på meg, og tuslet slukkeret hjem. Mens jeg tenkte: Hvem skal lære de ungene skikk og bruk?

HULL UTEN TULL

Faren i avsnittet over hadde antagelig sett ut som et spørsmålstegn hvis du hadde forsøkt å forklare ham følgende: Når du ikke fisker røye på var-

pene, må den føres inn. Mange bruker mye tid på disse forberedelsene, og merker gjerne hullene sine med en kvist. Hvis du er frimodig nok til å sette deg til i et oppfjoret hull, så ikke bli overrasket hvis «eieren» gir deg en overhaling når han dukker opp. Den slags er rett og slett frekt. Nærmest på linje med tyveri. Eller enda verre ... Når vi først er inne på isfiske: Hvis du er ukjent på et vann, er det en kjent metode å lete etter gamle hull, som kan være en indikasjon på hvor det kan lønne seg å legge ned litt tid. Så lenge det ikke er snakk om røyefiske og merkede hull, er det helt i orden å benytte disse eller bore i nærheten så lenge de ikke er i aktiv bruk. Det anses faktisk som helt legitimt. Bare så det også er nevnt.

HOLD AVSTAND PÅ ISEN

Det som derimot ikke anses som god takt og tone, er å bore kloss inn til andre. Særlig hvis det er folk du ikke kjenner. Hva som oppleves som «kloss inn til», vil selvsagt variere, fra person til person, og fra situasjon til situasjon. Under isfiskekonkurranser er det som regel ikke lov å bore nærmere andre enn 5 meter. Fisker jeg sammen med folk jeg kjenner, er det hyggelig å ha muligheten til å prate litt underveis, så da er kanskje noen få meters mellomrom greit. Er det andre til stede på isen, som jeg ikke kjenner, holder jeg derimot god avstand, særlig hvis de andre var ute på isen først. Og jeg forventer at andre gjør det samme. Når det er sagt: Det er ufint å okkupere et digert område ved å spre utstyret sitt unødvendig mye utover. Det siste gjelder for øvrig ikke bare under isfiske.

OVERTRO UNDER BÅTFISKE

På bøljan blå er det også en del ting du bør passe på. For eksempel blir du

fort upopulær om bord hvis du bruker for lett pilk eller søkke, særlig hvis det er mange som fisker fra samme båt. Strøm og avdrift vil da fort føre til at snøret ditt vikler seg inn i snøret til naboen(e), og sånt blir det fort mye klabb og babb av. Ekstra kjedelig er det selvfølgelig hvis naboen mister en diger fisk på grunn av dette. Er du i tvil, så spør heller en mer erfaren fisker om passende snøretykkelse og søkke-/pilkvekt under de rådende forholdene. De aller fleste sportsfiskere er hyggelige folk, og bidrar gjerne med tips og råd til nybegynnere. Vær for øvrig oppmerksom på at havfiskere ofte er overtroiske som få, så bli ikke overrasket hvis du får stygge blikk hvis du kommer gående om bord med sekk på ryggen og en banan i hånda ...

SKIPPEREN BESTEMMER

Dorgefiske kan også by på forviklinger. Om bord på en båt er skipperens ord lov, og med mange stenger i aksjon, kan det fort bli hektisk, og det er fort gjort å gjøre feil. Så følg alle instruksjoner du får til punkt og prikke med mindre du er erfaren og kan drillen til fingerspissene. Fisker du/dere med planerboard, så husk at aksjonsradien fort kan bli temmelig stor, og at du trenger mye plass når du skal svinge/snu. Ta hensyn til andre trafikanter, og kort inn avstanden hvis det er mye trafikk på sjøen eller fjorden. Dessuten: Fisker du fra båt, så ta hensyn til folk som bader eller fisker fra land. Selv har jeg opplevd mer enn en gang å miste både stang og snelle fordi en nisse har kjørt fast snøret mitt i propellen.

HÅVING MED OMHU

Håving (eller klepping/tailing) for andre er et minefelt, og det er mange eksempler på at folk ikke lenger er på talefot etter at det er gått galt i den avgjørende, kritiske fasen under landing av en stor fisk. Skal du håve fisk for en annen, så bør du vite hva du gjør. Eller være ærlig på at du ikke føler deg kompetent til å påta deg et så stort ansvar. Når det er sagt: Ber

du en annen om å håve en fisk for deg, så må du også akseptere risikoen for at noe kan skjære seg. Det kan nemlig skje selv den beste. Går det skeis, så ta det med et smil. Selv om det selvfølgelig er lettere sagt enn gjort. Sånn apropos: De fleste setter som regel pris på at folk viser handlekraft. Men ikke alltid. En gang jeg fisket fra isen i Drammensfjor-

den, fikk jeg en fin laks på balansepilk. Figheten var minneverdig, men det var et lite skår i gleden. Fisken, som viste seg å være en slank vinterstøing, kunne ikke gjenutsettes fordi en overivrig medfisker kleppet den resolutt i siden uten at jeg hadde bedt om det, og før jeg rakk å reagere. Moralen er at det også er god skikk og bruk å spørre først. ●

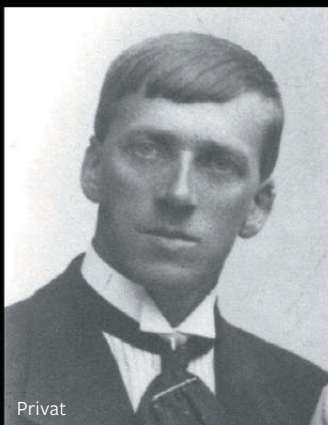
Av Knut
Brevik

CARL VESTABERG (1888–1936)

MANNEN SOM ELSKET SKOGEN

Han var en skogens mann, levde hardt, hogg tømmer, skrev to bøker før han døde i 1936 og ble glemt. Etter 54 år dukket så en koffert opp – og ting begynte å skje ...

CARL VESTABERG
(1888–1936)

Privat

Skogsarbeider, forfatter og skribent fra Sør-Odal, nær gått i glemmeboken. Inspirerte blant andre Hans Børli med sine naturskildringer. Skrev bøkene «Lars Tyrigruva og gammeltiuern» og «Rev» – begge utgitt på Gyldendal.

Han var en merkelig mann! Hjalmar hadde jobbet i skogen sammen med ham under hogst på begynnelsen av 1900-tallet. Da det nærmet seg helga og de andre kara naturlig nok gledet seg til fri og å se familien igjen, ville slett ikke denne mannen hjem. Tvert imot, ville han bli igjen alene i koia. Han ville absolutt bli i skogen. De andre tømmerhoggerne ristet på hodene, men samlet gjerne

inn det de hadde igjen av mat, litt brød og en fleskebit eller to til ham – einstøingen. Mannen het Carl Vestaberg. Dette skriver Ivar Mysterud i boka Glade Juel (2004), og viser til samtaler han hadde med sin onkel Hjalmar, som jobbet sammen med Vestaberg.

TØFFE TAK

Det var tøffe tak å vokse opp på slutten av 1800-tallet i Bygde-Norge. Carl

Ukjent/Digitalarkivet.no

Vestaberg ble født i Ullern, Vestaberg i Sør-Odal i 1888. Han var yngst av fem søsken, og fikk skolegang. Det var ikke alle forunt. Kanskje skjønte foreldrene at gutten hadde talenter ut over det vanlige?

Vi vet ikke så veldig mye om oppveksten til Vestaberg. Det var karrige tider og folk måtte slite for føden fra ung alder. Vi vet imidlertid at hans talent for skriving ble tydelig allerede på skolen – og særlig en historie

kalt «Hønehauken» gikk det gjetord om. Den ble trolig skrevet tidlig på 1900-tallet og ble også trykket i en lokalavis mange år senere. Dessverre har ingen klart å finne den igjen i gamle avisarkiv.

TØMMERSKOGEN

Det ble tømmer skogen for Carl Vestaberg, som for så mange andre menn på den tiden. På 1920-tallet ble han også gift med den 10 år yngre Lilly,

SKOGEN: For Carl Vestaberg var skogen både arbeidsplass og dikterstue. Bildet er kun en illustrasjon.

og fikk datteren Thorbjørg, men ekteskapet gikk i oppløsning etter få år. Av de få skriftlige kildene som finnes om Vestaberg – ikke minst det lille heftet «Hvem var Carl Vestaberg», skrevet av Juel Stubberud i 1994 – framgår det at han trolig hadde et urolig og plaget sinn, selv om han også kunne være både humørfyllt og slagferdig. Det første kan være en delvis forklaring til skilsmissten, i en tid hvor det slett ikke var vanlig.

Ragge Strand/Digitalarkivet.no

FYSISK KREVENDE:

Skogsarbeid med øks og tigersvans i snø var noe av det tyngste arbeidet en mann kunne ha. Daglig kaloriforbruk er anslått til rundt 8000 kalorier!

PLAGET MANN?

Informasjon fra Tora Østbye, som drev hotell på Disenå, peker også i retning en tidvis plaget mann – kanskje med depresjoner og angst. I heftet «Hvem var Carl Vestaberg» siteres hun på at Vestaberg, da han en forholdsvis sjelden gang var innom, kunne sitte timevis for seg selv med bayer-øl og filosofere og notere i ei notisbok han bar med seg. Ved én anledning satt han lenge ved et bord og gråt, muligvis i forbindelse med morens bortgang. Ble det noe uro i lokalet, gikk han med én gang. Kom det derimot noen han kjente, kunne han snakke. Og hadde han penger, spanderte han gjerne på kjentfolk. Alkohol har åpenbart spilt en rolle i tilværelsen hans, uten at vi vet noe om omfanget. Kanskje bar det preg av litt selvmedisinering når han hadde penger?

ARBEIDSLAG: Et arbeidslag besto av både tømmerhoggere, hestekarere og fra tid til annen ei kokke.

Tora Østbye er også sitert på at Vestaberg en gang reddet livet til en svensk tømmerhogger, da han stoppet blødningen ved hjelp av sitt eget strømpebånd. Deretter bar han mannen på sin egen rygg i to kilometer gjennom skogen, fram til vei. Svensken fikk etter hvert legehjelp, overlevde og ble sendt til Rikshospitalet.

HYLLET AV HANS BØRLI

En som holdt Vestaberg høyt, var dikteren Hans Børli. I sin bok «Med øks og lyre» skriver han om da han som 12-åring gikk nærmere seks mil fram og tilbake til Skotterud for å kjøpe boka «Rev» for den nette sum av 1,25 kroner. En stor sum den gang og en sum han fikk skaffet til veie ved hjelp av sin mor.

I samtale med Juel Stubberud senere, hevdet Børli at boka var det beste som var skrevet om norsk natur, skog og ikke minst dyr. Fram til sin død, ga Børli uttrykk for at noen måtte ta ansvar for å få reist et minnesmerke for Carl Vestaberg. Hans tekster hadde gjort et sterkt inntrykk

på den folkekjære forfatteren. Det var noe ved tekstene Vestaberg skrev, som trollbandt folk.

BØKER PÅ GYLDENDAL

Allerede i 1925 viser korrespondanse med Gyldendal forlag at manuset til den første boka, «Lars Tyrigruva og gammeltiuern», forelå – og i 1927 kom boka. Vestaberg var den eneste debutanten det året og forlaget hadde vurdert over 300 innsendte manus! Det var smått om penger på 1920-tallet, og bøker sto ikke øverst på handlelista til folk. Carl Vestaberg må med andre ord har vært et spesielt talent som forlagssjef Harald Grieg på Gyldendal og konsulenten, forfatteren Sigurd Hoel, må ha hatt store forventninger til.

Anmelderne var også positive, og Theodor Caspari i Aftenposten mente at Carl Vestaberg var en språkfornyer. To år senere, i 1929, kom boka «Rev»,

som regnes som den beste av de to bøkene Vestaberg skrev.

HUGGER SEG STYGT

I november 1936 hogg Carl Vestaberg seg stygt i beinet med øks – åpenbart jobbet han alene ved dette tilfellet. Han kom seg tilbake til koia og ble liggende der i flere dager uten tilsyn eller hjelp. Såret hadde han etter det vi vet heller ikke rensert eller stelt, og til slutt gikk det koldbrann i beinet. Koldbrann skyldes ofte en betennelse i arteriene, og det er nettopp føttene som er mest utsatt.

Etter noe tid kom broren Per innom, og det var han som hjalp Vestaberg til å komme seg på Kongsvinger sykehus. Der fikk han besøk av sin fraskilte kone Lilly, som var en av de siste som så han i live. For det var for sent. Koldbrannen hadde festet grepet. Carl Vestaberg døde på sykehuset 29. november. Hvorfor han

>>>

I FØNHUS FOTSPOR

Norge fostret flere glimrende forfattere som skrev om natur, dyr, jakt og fiske på 1900-tallet. Mikkjel Fønhus, Mange Østby, Guttorm P. Haugen og altså Carl Vestaberg for å nevne de mest kjente.

I likhet med Mikkjel Fønhus og Magne Østby hadde også Carl Vestaberg som prinsipp å skrive så tett opp til det autentiske og naturlige, som overhodet mulig. Det skulle være riktig det de skrev, og det skulle oppleves absolutt naturtro.

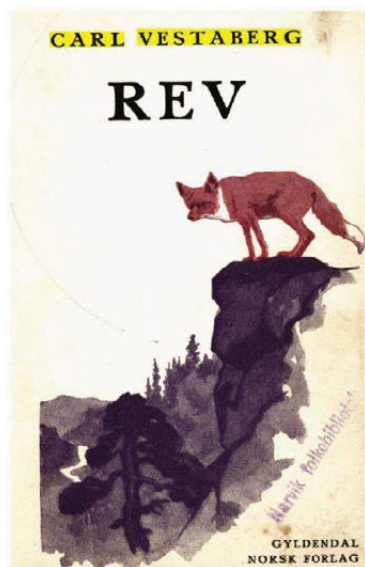
I tillegg er Carl Vestabergs litterære produksjon kjent for sine korthogde setninger, gjerrig på unødvendige ord og skildringer.

KONTAKT MED SIGRID UNDSET

Carl Vestaberg brevvekslet med Sigrid Undset, som fikk Nobelprisen i litteratur i 1928. Han besøkte henne også på Lillehammer, og hun skal visstnok også ha gitt penger til Vestaberg ifølge Juel Stubberud.

HESTESKYSS: Hesten spilte en viktig rolle under skogsdrift tidlig på 1900-tallet.

DØDELIG DREV

Boka «Rev» som kom i 1929 er en drivende god fortelling om reven «Tupplaus» og jegeren og skogsmannen Kristen Henningsen og hunden «Storm». Boka ender med en heseblesende jakt over flere dager – som ender fatalt for alle.

ikke gjorde noe for å stelle såret, kan vi bare spekulere i.

KOFFERTEN

Her kunne historien ha stoppet. På Ullern kirkegård i Sør-Odal. Et naturbarn, en briljant forfatter og tømmerhogger som levde hardt, primitivt og i liten grad tok vare på seg selv. Som etterlot seg kun to bøker, noen fortellinger trykket i aviser og juleblader og lite annet.

Men det var som sagt noe med Carl Vestaberg. Noe som bergtok dem som leste det han skrev. Og som fortsatte å fascinere lesere, selv mange tiår senere. Graven hans, eksempelvis, ble i mange tiår holdt velstelt og i god skikk. Så dukket kofferten opp ...

Våren 1990 fant nevøen Håkon, broren Pers sønn, en koffert på loftet. Eller rettere sagt hans kone fant kofferten. Den og en klokke hadde Carl Vestaberg gitt til Håkon 54 år tidli-

Ukjent/Digitalarkivet.no

gere, men kofferten ble bare satt på loftet, unnselig og lett som den var. Der sto den urørt i mange tiår før den igjen ble tatt ned.

Kofferten viste seg å inneholde noen brev, kvitteringer, anmeldelser og notater fra Carl Vestaberg. Det var ikke mye, men det var noe. Det var noe å nøste i og å fylle ut hull med i fortellingen om den glemte forfatteren. Ofte kan små hendelser få større ting til å skje – og ting begynte å skje. Juel Stubberud var en iherdig kulturarbeider og samler, og han husket sin venn Børli's gjentatte ønske om å reise et minnesmerke for Vestaberg.

EN, TO, TRE BØKER

Det ble til boka «Han som elsket skogene» – en samling av alle hans kjente tekster i regi av Odalstunet og Sør-Odal kulturkontor, det ble en kort oppfølger med tittelen «Mer fra Carl Vestaberg» med ytterligere 12 fortellinger og det ble et lite hefte med tittelen «Hvem var Carl Vestaberg?». Noe utfyllende svar på spørsmålet er naturligvis umulig å si, men av det vi vet nå i ettertid, var han en plaget sjel – uten at vi vet noe om årsakene.

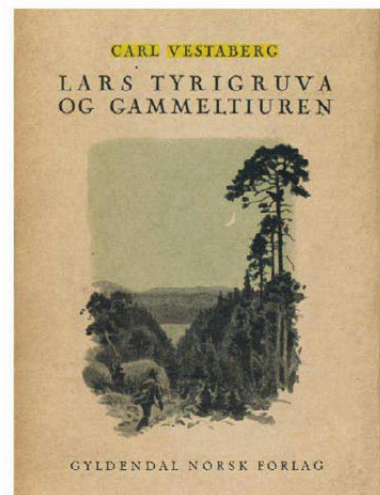
På ei koie med tømmerhoggere på 1920- og 30-tallet var ikke verken personlige utfordringer eller mental helse noe vanlig samtaleemne.

SKOGLIV:

Carl Vestaberg trivdes best i skogen. Bildet er kun et illustrasjonsbilde.

ELSKET SKOGENE

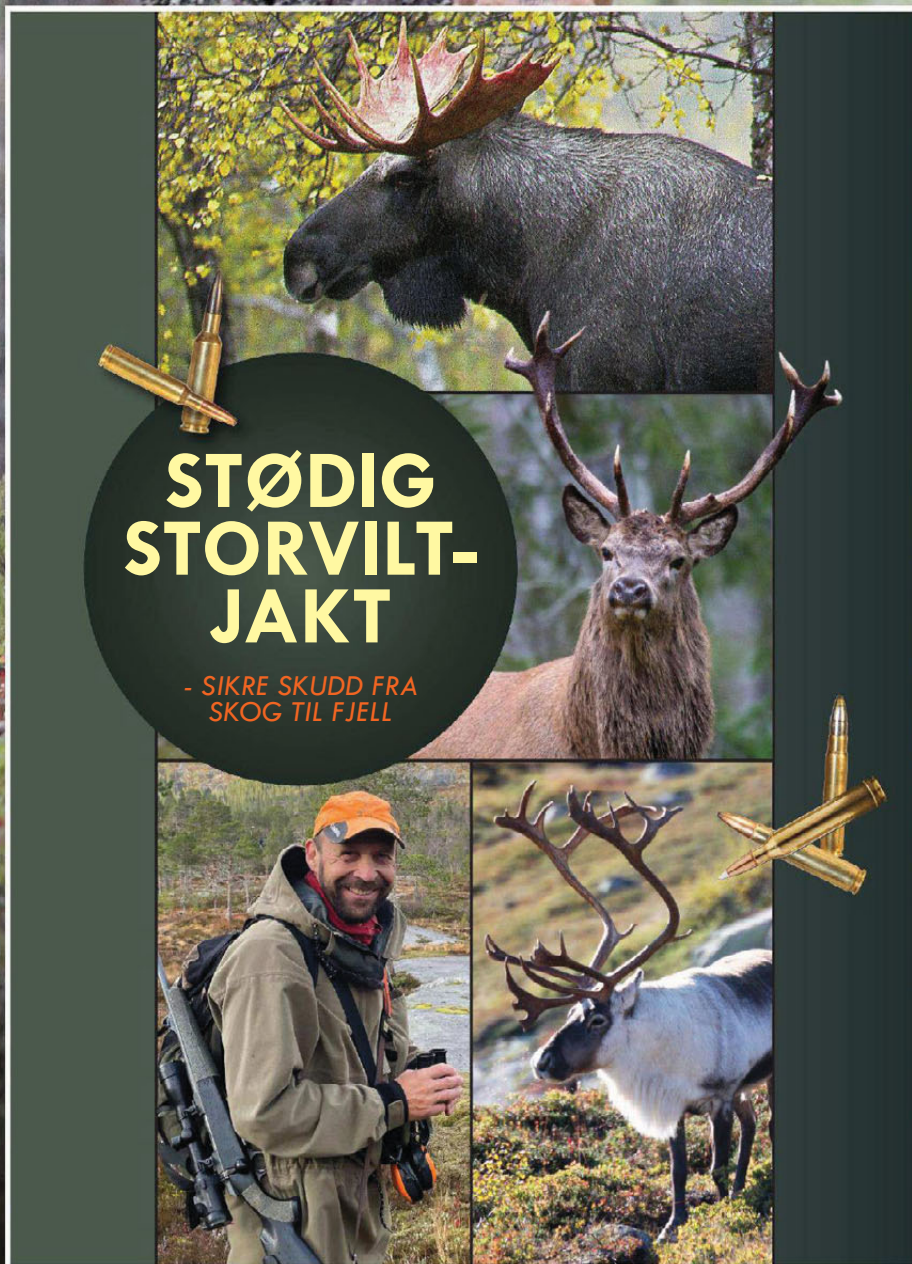
Så hvem var Carl Vestaberg? Han var et naturbarn og et litterært naturtalent som elsket skogene. Alt kretset rundt jakt, fiske, dyr og natur. Og så hadde han denne evnen til å trollebinde folk.

ENESTE DEBUTANT

I 1927 var Carl Vestaberg eneste debutant på Gyldendal – valgt ut som det eneste av 300 manus vurdert. Og han gjorde det med boka «Lars Tyrigruga og gammeltiuren».

STØDIG STORVILTJAKT I SALG NÅ

STØDIG STORVILT- JAKT

- SIKRE SKUDD FRA
SKOG TIL FJELL

SLIK BESTILLER
DU BOKEN
PÅ SMS

SEND
SMS-KODE:

STOR24
TIL 2205

PRIS:
398 KR

Tekst og foto:
Dag Kjelsaas

Her får du både korte og mer utdypende, nyttige råd innen forskjellige former for fiske.

LUR FISKEN MED LITEN MARK

FINFISKE MED SMÅMARK

- Effektivt til arter som abbor, ørret, røye, sik, harr og mort.
- Bruk kroker med gap på 0,7 til 1,5 cm
- Velg mark på 2 til 4 cm
- La krokspiss og mothake være fri.
- Fisket krever relativt tynn sene/fortom, f.eks. 0,15 mm.

Til svært mange fiskearter er meitemark sjelden feil agn, men visste du at de aller minste markene noen ganger kan være aller best?

A fiske med mark er et godt valg, både for nybegynnere og erfarne. Forsøk har nemlig vist at fisken tiltrekkes av marklukt, og helt siden fiskekroken ble oppfunnet har mark vært et førstevalg som agn.

Kjøper du mark i butikken eller graver den fram fra jorda selv, er gjerne markene i boksen middels store eller store. Å tro at stor mark gir stor fisk er i noen sammenhenger helt riktig,

kanskje særlig på laksefiske, men fisker du etter arter som ørret, røye, harr eller abbor, så ikke glem de små meitemarkene. Og da snakker vi om mark på under fem centimeter. De små markene finner du på samme sted som de store, i jord, komposthauger og under steiner der det ikke er for tørt hele sommersesongen.

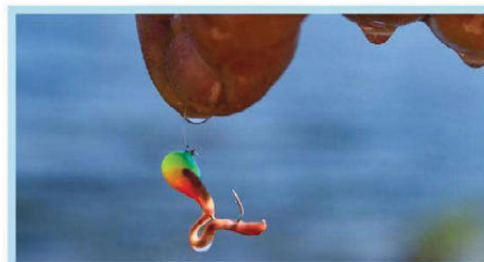
FLERE PÅ KROKEN

Grunner til at fisken biter på noe kan

STOR OG LITEN

Til høyre en markkrok i størrelse 4, ofte brukt under markfiske etter abbor og ørret. Til venstre en markkrok i størrelse 12, som er noe av det minste som bør brukes med mini meitemark.

MORMYSHKA

Om sommeren er en lite påaktet kombinasjon bruk av mormyshka agnet med minimark.

LITEN GODBIT

Ikke rart fisken lar seg friste av en liten krok med tre små meitemarker! Legg merke til at krokspissen er fri, og derfor lett fester seg i fiskemunnen.

OGSÅ STOR

FISK: Liten krok betyr ikke nødvendigvis liten fisk. En ørret på fire kilo har tatt en mormyshka agnet med mini-mark.

være farge, lukt, utseende og bevegelse. Siden meitemark har den egenskapen at den kan leve ganske lenge under vann, kan bevegelse være et stikkord i tillegg til lukt. Tenker vi som en fisk, er det nærliggende å anta at en buktende mark må friste.

Fersk, levende mark som spreller er med andre ord bra agn. Selv om markene er små, får man fint plass til to-tre stykker på en liten krok. Tre bare litt av midten av marken på kroken, da vil tre sprellende marker gi seks bevegelige ender. Dette er neppe noe fisken noen gang tidligere har sett, men gode fiskefangster er det beste argumentet for at det fungerer.

UTSTYRET

De små meitemarkene egner seg ikke til å tres på en diger markkrok. Her må vi ned i størrelse, gjerne til kroker i størrelse 10. Sett i forhold til tradisjonelt markfiske er det nærliggende å rynke litt på nesa over dette, men glem ikke at fisken ofte spiser mat på én til to centimeters størrelse. En kan også skjele litt til fluefiskerne, som gjerne tyr til fluer på krok 12 til 16, også når det tas stor fisk.

Heller ikke sena bør være grov for at utstyret skal være balansert. Med fornuftig kjøring er det vanligvis ikke noe problem å trette ut en ørret på et par kilo med >>>

en fortom på 0,16 millimeter sene. Under kastemeite uten dupp og med et søkke på 2–3 gram bør stanga ideelt sett være i klassen ultralett, for eksempel med oppgitt vekt på 2–10 gram. Har du stivere stang brukes tyngre søkke.

FLERE METODER

Under bunnmeite tres gjerne et søkke med gjennomgående hull på snøret, og kroken festes i enden. Dette takkelet får ligge litt på bunnen før du tar inn et par meter, og så gjentar. Fordi agnet er så lite, og lett kan forsvinne mellom steiner eller i muddret på bunnen, kan det brukes en metode med søkket fast i enden på snøret og kroken 20–30 centimeter ovenfor i en opphenger.

Et stykke over kroken festes det et lite flyteelement eller en mini-dupp som ikke løfter søkket fra bunnen. Nå kan du sveive inn litt med jevne

mellomrom etter at søkket har nådd bunnen, og den vesle markkroken vil holde seg litt over bunnen hele tiden.

En kombinasjon med haspelutstyr og kastedupp er også et godt alternativ. Sakte og lett rykkvis innsveiving er et godt tips, enten duppen er flytende eller lett synkende.

Et spennende alternativ er kombinasjonen av liten krok og små marker i enden av fortommen ved bruk av fluestang og gjerne flytesnøre. Her må det kastes mykt for ikke å slå av de to-tre markene som er satt på. Heller ikke under dette fisket bør krokspissen eller mothaken dekkes av mark.

DEN VESLE RØVEREN

Hvis fisken ikke helt er i bitehumør, kan det være lurt å prøve haspelfiske med den vesle mormyshkaen, som de fleste forbinder med isfiske. Med

en kropp på rundt en centimeter er den på størrelse med mye av det fisken spiser, enten det er abbor, ørret, røye, harr eller sik. Du får selvsagt ikke de samme kastelengde som med sluk når du kaster med mormyshka i snøreenden, men med ultralett utstyr er det ingen kunst å kaste mer enn langt nok til å nå attraktive fiskeområder.

Vinterstid agner vi vanligvis mormyshkaen med maggot, og det kan selvsagt også fungere når det er åpent vann. Erfaringsmessig gjør meite-mark samme nytten, men da snakker vi helst om mark på baby-stadiet. To marker hver på 3–4 centimeter er passe. Disse vil bevege seg fristende når du napper lett med stangtuppen under relativt sakte innsveiving. Slipp gjerne ned til bunnen først, og la mormyshkaen danse like over bunnen på veien innover. ●

LØS OPP SNØRESURR

Litt mye snøre på spolen, litt slakk snørepålegging eller andre grunner kan gjøre at en snøretjafs fyker ut fra haspelsnella når du kaster. Dette kan se ganske håpløst ut å ordne opp i ved første øyekast, men vent litt med å kappe med kniven. I noen tilfeller holder det å trekke snøresurret forsiktig fra hverandre med fingrene. Kikk nøye, gjerne med sterke briller, så ser du at snørebukter skal trekkes tilbake gjennom løkker for å få løst opp.

Likevel ender det ofte med en eller flere knuter som holder alt sammen. Nå får du nytte av en krok, gjerne en som sitter på en sluk. Forsøk å stikke krokspissen rundt en av trådene som holder knuten sammen, og trekk i denne. Sitter den veldig hardt, så prøv en annen tråd i knuten. Unngå å dra ut enkelttråder i lina hvis det er multiline, men få krokspissen rundt hele.

FISKEHANK

Innimellom legger vi igjen fiskesekken eller veska og går langs land med stanga og kaster. Kanskje legger vi igjen fisk vi har kakkert med tanke på middag, for så å samle opp fangsten på tilbakeveien. Kort sagt kan vi ha en situasjon der vi ikke har en pose å legge fisken i. Fisker vi under tregrensa har naturen en naturlig fiskehank å tilby.

Finn en V-formet kløft i ei grein på bjørk eller vier, og kutt rett under der kvisten deler seg. Kutt av blader og småkvister på den ene delen av V-en. Så tres fiskene inn på denne ved å stikke enden mellom gjellebuene på en side og ut gjennom fiskemunnen. Praktisk og enkelt, og dessuten holder fisken seg bedre slik en om den legges i en varm plastpose.

HOLD FISKEN KALD

Når fisken endelig tillages etter å ha ligget lenge i en plastpose i sommertemperatur, er det ikke med godfølelse. Kanskje dreier tankene seg om hvorvidt dette fortsatt er grei mat.

På vinterstid er oppbevaring og håndtering av fisk sjelden problematisk. Kulda sørger for at prosessene som forringer fisken som mat knapt får begynt.

Med litt forberedelser kan også sommerfisken holdes kald hvis vi for eksempel har bilen i nærheten, eller vi skal fiske lenge fra båt. Forberedelsene består i å legge et antall plastflasker med vann i fryseren hjemme eller på hytta. Klem sammen flaskene litt før korken skruses på, så de ikke sprenge når vannet utvider seg og blir til is.

Når du skal kjøre på fisketur, fylles en kjøleboks med isflaskene. Avhengig av forholdene tar det et par døgn før isen er smeltet. Legger du en sovepose rundt kjøleboksen

holder den seg kald lenger. Så raskt det er mulig etter fangsttidspunktet, legges den rensede fisken i plastposer og i kjøleboksen. Ta bare ut så mange flasker at boksen er full når fisken legges oppi.

Kjølebokser med flere kilo is på flasker er selvsagt ikke praktisk å frakte med seg i alle sammenhenger. På flere dagers telttur i fjellet kan i noen tilfeller ei snøfonn brukes som kjøleskap. Du oppnår også god avkjøling ved å legge fisken i tett plastpose og ned i et hull du har gravd i ei myr. Oppå legges torv.

Uten kjølemuligheter kan det være mest fornuftig å drepe bare de fiskene som brukes til mat der og da, eventuelt å bære med seg hjem fisk fra siste døgns fiske.

TA VARE PÅ FISKEN

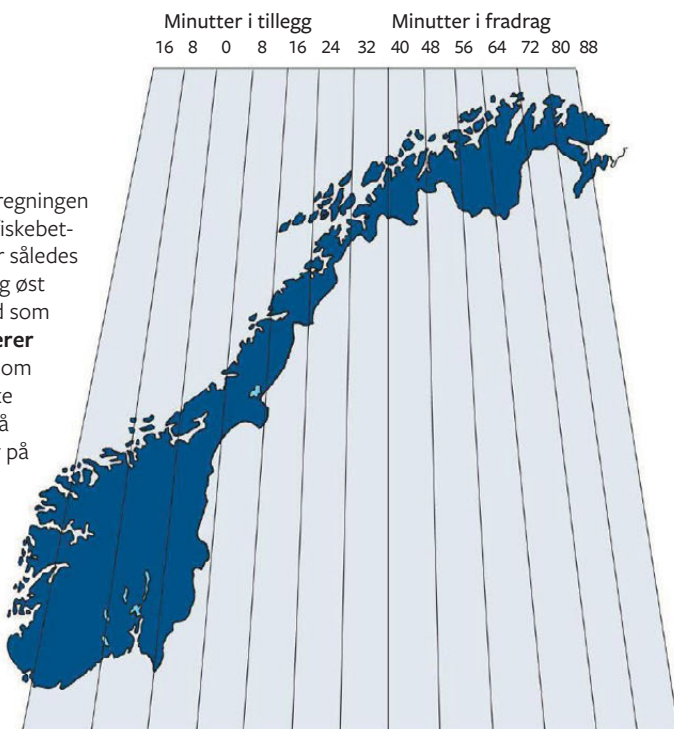
- En form for kjøleskap kan lages hvis du graver et hull i ei myr, og legger rensert fisk i tett plastpose der med torv over.
- Legges det fuktig avispapir over fisk i sola, vil fordampningen av vannet kjøle ned fisken betraktelig.
- Fisk bør renses raskest mulig for innvoller, blodrand og gjeller, særlig når det er varmt.
- Ikke skyll med vann ved rensing, men fjern fuktighet og blodrester med tørkepapir.
- Ikke rens fisk på sand (hovedbildet). Resultatet kan bli at det knaser mellom tennene når fisken spises.

BETT- TIDENE

UTGANGSPUNKTET for beregningen av Villmarkslivs nøkkeltider for fiskebettet har vært i Trondheim. Det er således viktig at fiskere som befinner seg øst eller vest for samme lengdegrad som går gjennom Trondheim, **regulerer nøkkeltidene** i henhold til det som er oppgitt på kartet. Skal du fiske f.eks. i Kristiansand, blir det altså nødvendig å legge til 8 minutter på de oppgitte nøkkeltidene.

OMVENDT: Fisker du i Kirkenesområdet, er det nødvendig å trekke fra 80 minutter på de fastsatte nøkkeltidene. Med andre ord: I Kirkenes begynner fiskebettet før de oppgitte tidene for Trondheim.

Super LAKSEBETT i august 2024

Tiden i norsk sommertid (to timer e. GRW)

Dato	Fra kl	Til kl	Fra kl.	til kl.
1.	11.06	14.30	20.34	23.45
2.	11.48	15.11	21.14	00.25
3.	12.25	14.09	19.28	22.33
4.	11.01	14.42	20.01	23.04
5.	11.31	15.12	20.29	23.32
6.	11.57	13.29	18.28	21.42
7.	10.17	13.44	21.08	02.11
8.	21.46	00.18		
9.	01.05	03.09	08.49	12.08
10.	00.59	04.30	09.42	13.02
11.	01.56	05.28	07.46	12.27
12.	08.47	13.29		
13.	09.47	14.28		
14.	10.43	15.22		
15.	09.48	13.13	19.18	22.30
16.	10.35	14.00	20.05	23.16
17.	11.20	14.44	20.48	00.00
18.	12.02	13.47	19.08	22.13
19.	10.45	14.27	19.47	22.51
20.	11.22	15.04	20.23	23.27
21.	11.56	13.28	16.29	18.12
22.	07.25	10.44		
23.	08.17	11.37		
24.	09.14	12.35		
25.	03.27	05.04	07.22	12.06
26.	08.34	13.17		
27.	09.47	14.29		
28.	09.06	12.32	18.40	21.53
29.	10.02	13.26	19.32	22.44
30.	10.48	14.12	20.15	22.40
31.	11.28	14.50	20.53	22.35

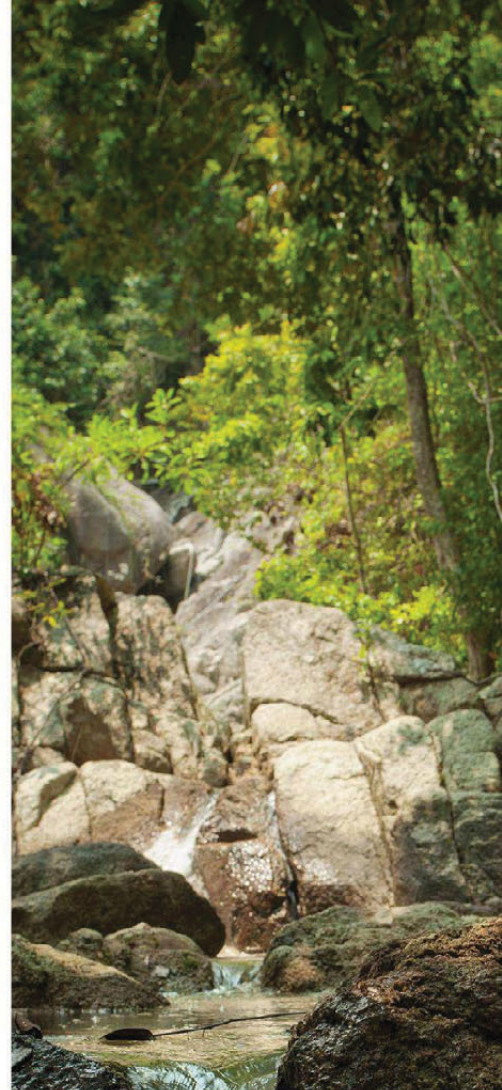
Sum av bettintervaller i august = 7,2 døgn = 23,3 %.
Bettintervallenes midlere lengde = 3,26 timer.

Super ØRRETBETT i august 2024

Tiden i norsk sommertid (to timer e. GRW)

Dato	Fra kl	Til kl
1.	16.37	23.03
2.	17.10	23.01
3.	17.39	22.57
4.	18.04	22.49
5.	18.25	22.56
6.	18.43	22.58
7.	21.20	03.37
8.		
9.	10.38	14.36
10.	13.28	17.30
11.	16.24	20.32
12.	19.24	23.36
13.	20.01	00.08
14.	20.04	00.03
15.	20.02	23.52
16.	19.54	23.39
17.	19.31	23.50
18.	19.04	23.53
19.	18.33	23.46
20.	18.53	23.38
21.	17.03	19.26
22.	08.39	12.34
23.	10.42	14.00
24.	14.02	16.44
25.	17.26	19.33
26.	20.35	22.16
27.	19.28	22.39
28.	18.17	22.50
29.	17.00	22.45
30.	16.22	22.40
31.	16.53	22.35

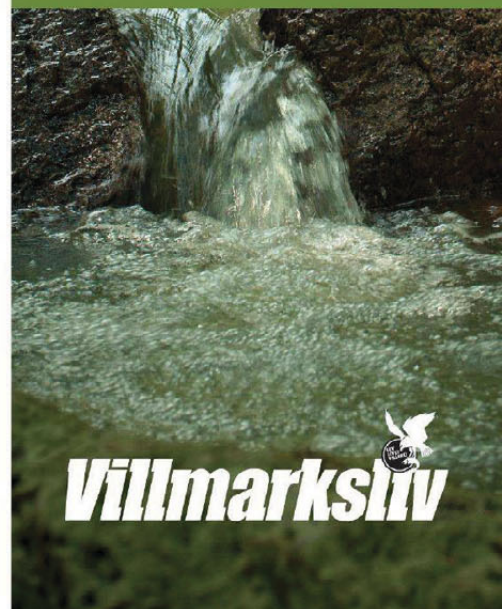
Sum av bettintervaller i august = 5,4 døgn = 17,5 %.
Bettintervallenes midlere lengde = 4,34 timer.

TIPS OSS!

Har du tips om en god
reportasje om jakt, fiske
eller friluftsliv?

Send en mail til:
mats.ulshagen@egmont.com

Villmarksliv

NULL GULL – DESIMALENE TELLER

Filip Blaauw beholder sammenlagtledeelsen etter runde 5 2024, men Tobias Gjerde kutter ned på forspranget med 0,9 poeng etter en ny rundeseier. Desimalene teller!

Tekst: Hallvard Lunde

Etter halvgått løp i NM i Naturfoto 2024 er det fortsatt spenning i tetsjiktet. Tobias Gjerde er vinner av runde 5 med 20,9 poeng. Det er 0,2 poeng foran Asle Bårdli på annenplass, som igjen er 0,6 poeng foran Ole Thøring på plass nummer tre. Sammenlagt kniper Gjerde inn 0,9 poeng av forspranget til sammenlagtleder Filip Blaauw. Her teller hver desimal!

NULL GULL

Hvorvidt nivået var lavere eller juryen strengere vites ikke, men denne runden ble uten gullbilder. Totalt ble det delt ut fire sølv og 25 bronsebilder. Sju bilder ble annullert. Totalt ble det levert inn 281 bilder fra 96 fotografer. Bjørn Aksel Bjerke deltok som gjestedommer. Gjestedommeren har samme stemmerettigheter som den øvrige juryen.

SPENNING TIL SISTE SLUTT

Hvem som til slutt stikker av med de fem øverste plassene er fortsatt åpent. Førsteplassen er det i praksis seks-sju fotografer som kjemper om, mens det er mer åpent jo lenger ned på lista man kommer. Fra og med runde 9 passerer man 25 innleverte bilder – og da «forsvinner» bildene med lavest poengsum i sammendraget.

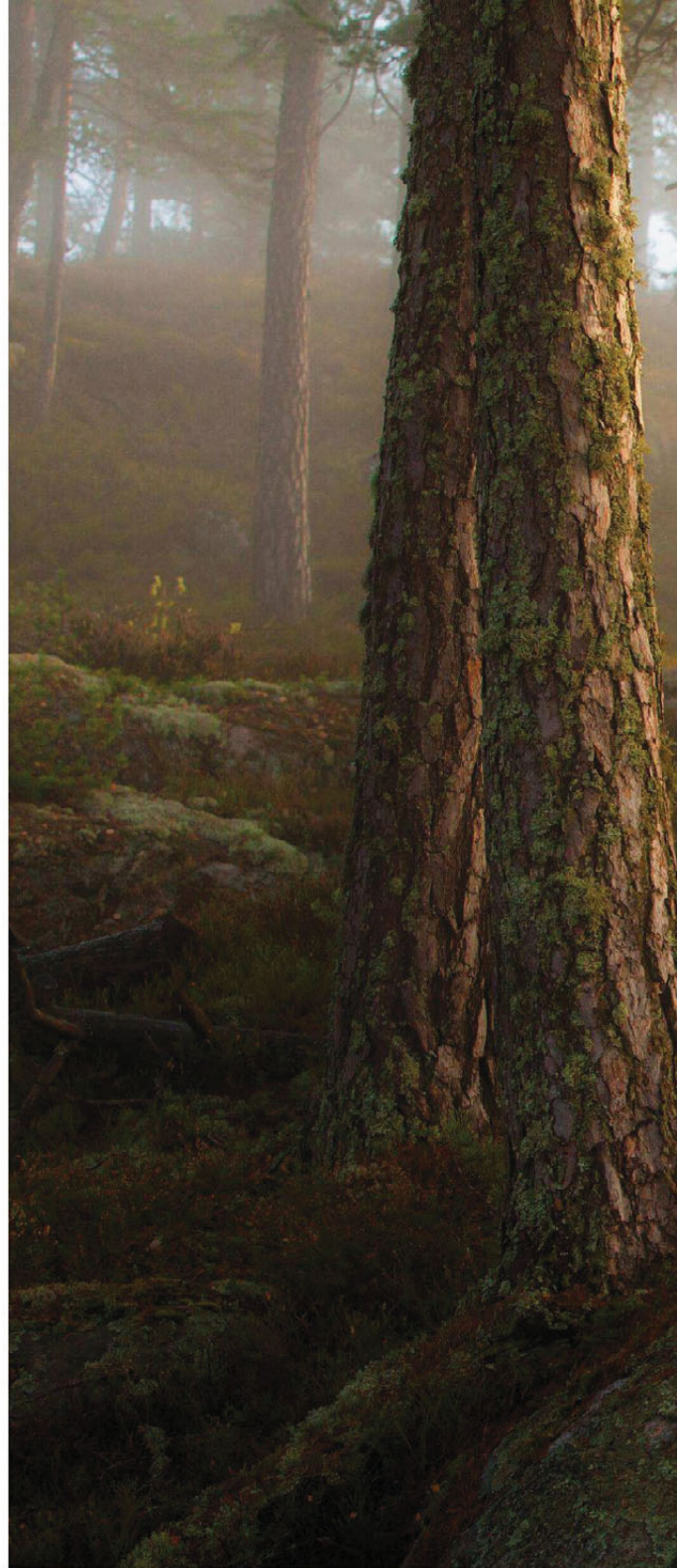
Juryen kåret «Morgen i furusko-gen» av fotograf Tommy Sørensen til «Månedens bilde». Alle bilder og resultater finner du også på www.nminaturfoto.no.

RESULTAT FOR RUNDE 5 2024

Plass.	Fotograf	Poeng
1	Tobias Gjerde	20.9
2	Asle Bårdli	20.7
3	Ole Thøring	20.1
3	Rolf Selvik	20.1
5	Filip Blaauw	20
6	Elin Kristiansen	19.1
7	Tommy Sørensen	18.9
8	Joakim Ottosson	16.9
9	Trond Tysse	16.7
10	Petter Askø Næss	16.6

SAMMENLAGT ETTER RUNDE 5 2024

Plass.	Fotograf	Poeng
1	Filip Blaauw	115.4
2	Tobias Gjerde	114.8
3	Ole Thøring	108.45
4	Joakim Ottosson	104.9
5	Rolf Selvik	102.85
6	Asle Bårdli	102.2
7	Tommy Sørensen	90.9
8	Trond Tysse	89.2
9	Christel Eide	88.7
10	Gunnar Hau	83.75
10	Petter Askø Næss	83.75

VÅRE SPONSORER

Premiene er like i begge klasser: Årets Naturfotograf og Årets Naturbilde.

Villmarksliv

REKDAL FOTO OG
NATUROPPLEVELSER

Dalen Villmarkssenter
Jostein Hellevik

**story
house**
EGMONT

cewe
all japan photo

MÅNEDENS BILDE
NM i NATURFOTO VILLMARKSLIV

BRONSE
NM i NATURFOTO VILLMARKSLIV

MORGEN I FURUSKOGEN

TOMMY SØRENSEN

Flott stemningsbilde fra en tidlig morgen i furuskogen. Sola skinner gjennom restene av morgentåka. Et fint bilde som juryen valgte til «Månedens bilde». Bildet fikk bronse og 6,5 poeng.

Canon EOS 5D Mark II, 80mm, 1/200, f/6.3, ISO 400

SLIK DELTAR DU

All informasjon om NM i Naturfoto, inkludert regler og resultater finner du på www.nminaturfoto.no

FØLG OSS

 #nminaturfoto

 NM i Naturfoto – Fotojakt

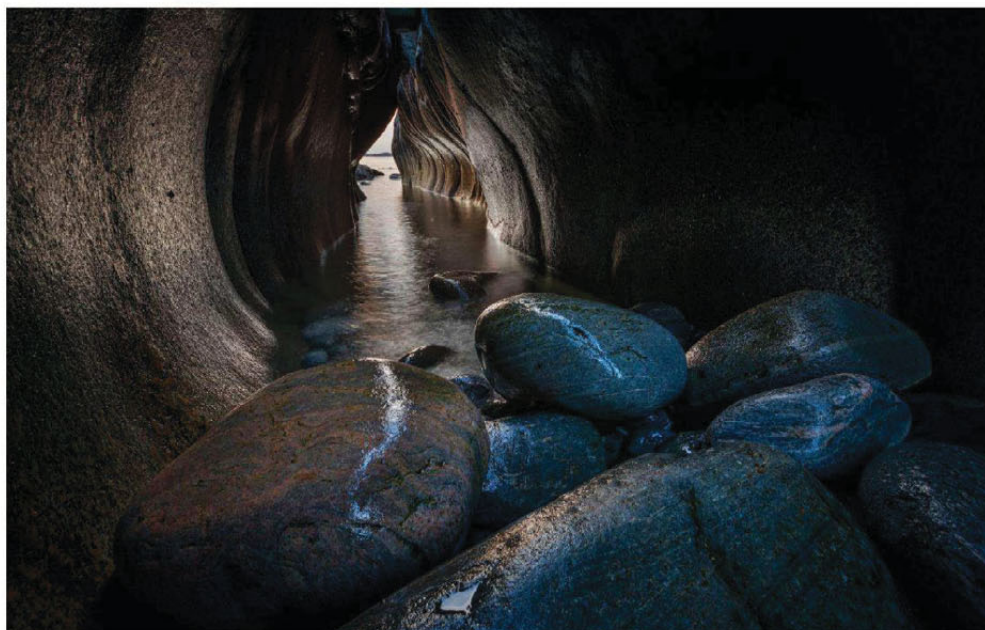
SØLV
NM I NATURFOTO VILLMARKSLIV

SMÅLOMLANDING

ASLE BÅRDLI

En smålom går inn for landing med mat til kyllingen. Et velkomponert bilde som utnytter lyset godt og som fanger landingen på en fin måte. Bildet ble rundens beste og fikk sølv og 8,5 poeng.

Canon EOS R3, 600mm, 1/640 sek., f/5, ISO 500

SAKRALT

ASLE MOLØKKEN

Her har fotografen fanget en nesten sakral stemning i fjellformasjonen Kyrkja på Haramsøya i Møre og Romsdal. Juryen kommenterte den fine eksponeringen, og framhevet at bildet heller ikke er utbrent i enden av tunnelen. Det ble sølv og 8,4 poeng til dette bildet.

Canon EOS 5D Mark IV, 16mm, 1/2 sek., f/11, ISO 100

SØLV
NM I NATURFOTO VILLMARKSLIV

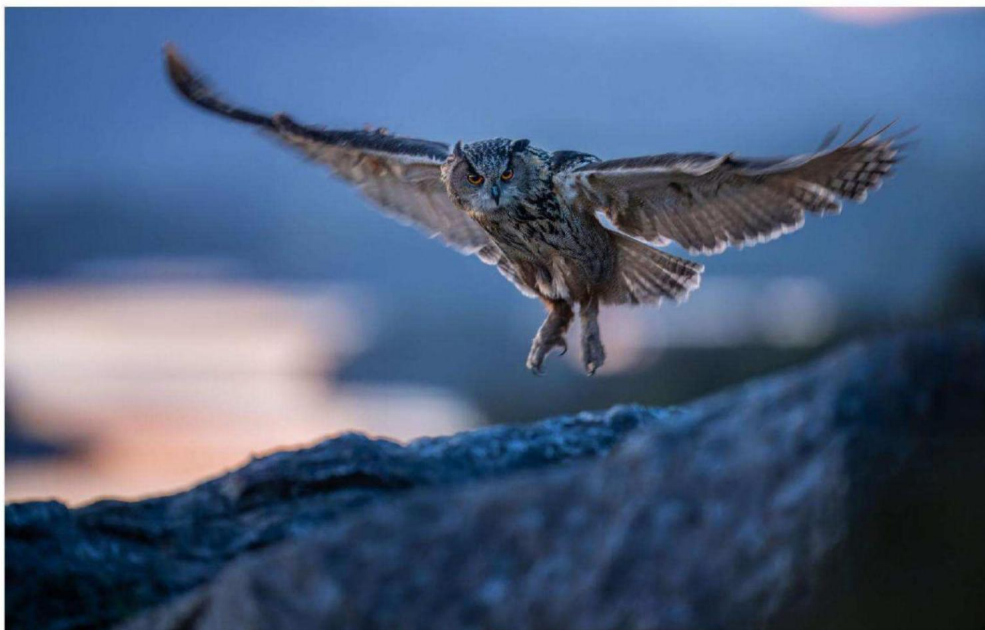
BRONSE
NM I NATURFOTO VILLMARKSLIV

RÅDYR

ASLE BÅRDLI

Foreldrenes omsorg for avkommet er universell. Her har fotografen fanget ei rågeit som viser omsorg for kalvene. Bildet fikk bronse og 6,6 poeng.

Canon EOS R3, 560mm, 1/640 sek., f/5.6, ISO 1000

DEN STILLE NATTJEGER

FILIP BLAAUW

Vår største ugle, hubroen, går inn for landing mens det myke morgenlyset demrer over kystlandskapet. Fra juryen ble det sølv og 8,3 poeng.

Nikon Z 9, 400mm, 1/200 sek., f/2.8, ISO 4000

SØLV

NM I NATURFOTO VILLMARKSLIV

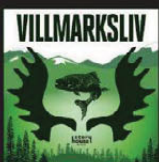
LURER DU PÅ NOE?

Lurer du på noe innenfor feltene jakt, fiske og friluftsliv? Da skal vi forsøke å hjelpe deg så godt vi kan!

Send en e-post til: mats.ulshagen@egmont.com
Du kan også sende oss et brev.

Adressen er:
Villmarksliv, 0441 Oslo.
NB! Husk å merke konvolutten «Villmarksliv svarer».

Hør Villmarksrådet i podkasten Villmarksliv

Andreas Nærstorp

GIFTIGE: Blir du stukket av finnene til en uer, finnes det råd for å unngå å bli hoven og øm rundt stikkstedet.

Erik Hannemann

HAGLE ELLER RIFLE PÅ HAREJAKT?

Jeg har fått jaktløyve i et område ved hytta like ved tregrensa, og vet at det er mye hare i fjellskogen og på setervollene i området. En kompis skal stille med hund, og vi ser veldig fram til dette. Har hørt at en harejeger i området «i gamle dager» jaktet hare med rifle. Han er for lenge død, men jeg vet han brukte hund. Er ikke det noe spesielt? Jeg har hørt og

lest at det er hagle som brukes på slik jakt. Eller er rifle like bra?

Hagle brukes av de aller, aller fleste under harejakt med hund, i alle fall i skogsterreng. Et kombigevær kan imidlertid være et bra alternativ hvis haren passerer på for langt haglehold. Du må da plystre for å få den til å stanse. Jakter man på setervollene er det åpent, og mulighetene

VALGETS KVAL:
Hva egner seg egentlig best på harejakt? Rifle eller hagle?

for å bruke rifle kan være gode noen steder. Hunden kommer ofte langt etter haren, så du rekker å plystre og skyte hvis haren setter seg. «I gamle dager» var det hard beiting på slike steder, så jegeren du har hørt om erfarte nok at det ble flere skuddmuligheter med rifla.

Dag Kjelsaas

UERFISKE

Jeg får benytte et småbruk nordpå der det følger med båt som kan egne seg til havfiske. Det skal finnes noe de kaller en uerklakk ikke så langt fra stedet, og jeg har planer om å prøve å fiske der. Jeg har hørt at finnene til ueren er giftige, og at det derfor må tas forholdsregler. Jeg finner ikke noe om dette på nettet. Vet dere råd?

Det stemmer at en bør være

forsiktig og helst unngå å bli stukket av de spisse finnestrålene på ueren. Hvis du stikker deg ender det ofte med at fingeren og hele hånda hovner opp og blir svært øm. Det merkelige er at væsken i uerøyet virker som en slags motgift, så det enkle rådet er at du stikker hull på et uerøye og gnir fingeren som er stukket i denne væsken. Jeg har testet det selv, og det virker!

Dag Kjelsaas

SJAMPO TIL FRILUFTSBRUK

Hei, jeg sitter på hytta og leser i det beste bladet jeg vet, Villmarksliv så klart! I dag våknet jeg ute under åpen himmel, tok en joggetur med bikkja og nakenbadet i tjernet nedforbi hytta. Den perfekte starten på en søndag med andre ord. Spørsmålet mitt oppi alt dette er: Vet dere om en såpe, sjampo, kroppssåpe eller lignende jeg kan bruke når jeg vasker meg ute, som ikke er skadelig for omgivelsene rundt meg?

Et godt spørsmål, som vi har fått organisasjonen Miljømerking Norge, som forvalter Svanemerket i Norge, til å svare. De skriver at sjampo har en utrolig kort brukstid. Den er kun inntil håret en kort tid, før den skylles ut og havner i avløpet eller i naturen. Kjemikalier i såpen kan potensielt skade fisk og annet liv i havet. Nå kan man ikke forvente at en vanlig forbruker setter seg inn i hva de ulike stoffene og kjemikaliene gjør, derfor finnes merkeordninger som Svanemerket. Her stilles det strenge krav til hvilke stoffer som brukes og det stilles krav til hele produk-

sjonsprosessen. Du kan derfor være rimelig trygg på at du velger noe som er relativt skånsomt for naturen om du velger en sjampo eller såpe som er Svanemerket. Tidligere i sommer publiserte Forbrukerrådet en test av sjampo, der 14 av 20 produkter inneholdt stoffer som kan være miljøskadelige, allergiframkallende og er mistenkt for å kunne være hormonforstyrrende. Samtlige vinnere i testen er Svanemerket, så rådet er å velge en av testvinnerne. Et ekstra poeng er at testvinnerne også er blant de rimeligste sjampoene. Vinneren i sjampotesten var følgende produkter:

- Mevolution – Shampoo
o % perfume & colorants
- Neutral – Shampoo Normal
- Rema 1000 – Lev Vel Sjampo
- Netural – Shampoo Kids
- Zenz – Shampoo Sweet Sense No. 04
- Björn Axén – Repair Shampoo

Les hele testen til Forbrukerrådet her: bit.ly/svanemerketshampo.

Helen Mehammer/Forbrukerrådet

SPARER MILJØET: Velg en miljømerket sjampo, så skader du omgivelsene dine så lite som mulig.

FINNES DET SKORPIONER I NORGE?

Jeg har sett skorpioner i Sør-Europa, men finnes det skorpioner i Norge?

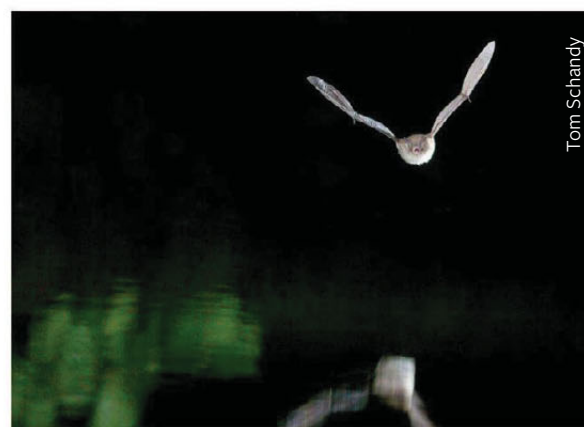
Det finnes ikke giftige skorpioner i Norge, men vi har noe som heter mosskorpioner. De er bare noen få millimeter lange, med gripeklør som hos den ekte skorpionen, men de mangler skorpionens giftige hale. En art mosskorpion er bokskorpionen, som ofte lever i gamle bøker, eller gamle aviser, gjerne i litt fuktig miljø i boden eller på loftet. Der lever de av støv og midd som også forekommer i gamle bøker. Mosskorpionene er for øvrig en undergruppe i klassen edderkoppdyr og har, som edderkoppen, fire par gangbein.

Tom Schandy

FLAGGERMUSENS EKKO

Hvordan fungerer flaggermusenes ekkolokalisering?

Flaggermusene «leser» omgivelsene ved å sende ut lyder i raskt tempo, dermed kan den fange insekter helt uten lys. Under vanlig flukt sender flaggermusa ut omkring 30 høyfrekvente signaler i sekundet, signaler som ligger i området 20 000 til 100 000 Hertz, altså mer høyfrekvente enn vi oppfatter. Ved å lytte til ekkoene kan flaggermusa danne seg et nøyaktig bilde av omgivelsene. Et ekko som kommer tilbake raskt,

Tom Schandy

tyder på at objektet er ganske nært, mens et forsinket ekko er lenger unna. Et sterkt ekko betyr at objektet er stort, mens et lite ekko betyr at objektet er lite, for eksempel et insekt.

Tom Schandy

EKKO-PRINSIPPET: Flaggermusen bruker lyd for å orientere seg. Både for å finne fram og for å finne mat.

Reidun Pommeresche

SKORPIONER: Ja, vi har en skorpion i Norge, men den er ikke giftig.

Hvis du har en naturopplevelse du vil dele med Villmarkslivs lesere, kan du sende tekst og bilde til Villmarksliv, v. Mats Ulshagen, 0441 Oslo eller e-post: mats.ulshagen@egmont.com

Tro og overtro

VORTER OG SKJÆREBLOD

Bader du i måneskinn tre torsdagsnetter etter hverandre, i vann som renner ut av fjell, får du aldri vorter. Varmt skjæreblood skal være et godt middel mot fødselsmerker, men da må du ta det inn tre torsdager på rad.

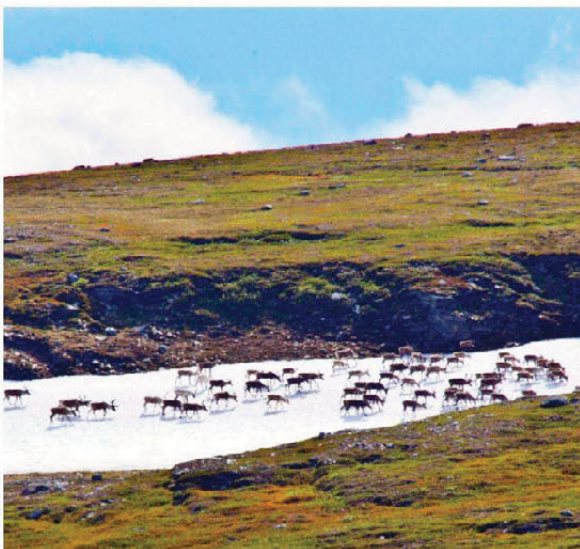
Den første august var fra gammelt av en av årets merkeligste og uheldigste dager. Alt kunne skje, blant annet måtte man ikke slå høy, for da kom det lus på kveget.

Kilde: Hva dagene vet, Sverre Østen, Orion forlag

PASS DEG, SKJÆRE! Har du et fødselsmerke skal visstnok varmt skjæreblood hjelpe. (Foto: Getty Images)

KJØLER SEG NED

Sennalandet ligger mellom Lakselv og Alta. Reinsdyrpels er god mot kulde, men på varme sommerdager i juli og august kan det nok bli i varmeste laget for reinsdyra. Da søker de ofte til snøfonner. Snøen senker lufttemperaturen flere grader og i tillegg er det minimalt med insekter over snøen. Det gjør nok også godt å slikke i seg litt av den smeltende snøen. Sikkert reine iskremen for reinsdyra om sommeren!

Tekst og foto:
Øyvind Stranna Larsen

Månedens skrøne

Elg og sånt

Det er bedre med elg i skogen enn hjort i buksa.

Hvorfor var jegeren redd for reinsdyr? Han var lav ...

Hva heter ungene til ålen? Barnåler ...

– Kelner, det er ei treflis i andebrystet mitt!
– Og så? Det er jo ei stokkand.

HELGE

PRAKTISK GAVE TIL NYE ABONNENTER

Spar
595 kr

SMS-kode:
FISK9
til **2205**

eller scan
QR-koden

Sløye- og
fileteringssett
i gave

**5 utgaver av
ALT OM FISKE for kr 249***

Bli abonnent og få et sløyesett i velkomstgave!

Alt om fiske holder deg oppdatert på sportsfiske, nyheter, utstyr, tester, teknikker og reportasjer fra hele landet. Norges eneste rendyrkede blad for sportsfiskere!

Få et praktisk sløye/fileteringssett i fire deler. Her har du det du trenger for å gjøre klar fisken til gryta. Den gode fileteringskniven har beskyttelsesslire som holder den fin samtidig som den beskytter omgivelsene for kutt og stikk. Med en god knivsliper har du alltid skarp kniv tilgjengelig. Det følger også med kuttsikker hanske, den får godt grep på fisken samtidig som du beskytter fingrene. Passer utmerket til både hav og innlandsfiske.
Verdi: 249,-

5 utgaver i butikk	kr 595
Sløyesett	kr 249
TOTALVERDI	kr 894
DIN PRIS*	kr 249
DU SPARER	kr 595
Porto	kr 49

LAMMENDE HØYDESKREKK

– Vi ser hvor raskt vi kommer oss opp til Reinebringen, sa Håkon – og ble borte. Jeg fulgte etter i mitt tempo, men halvveis oppe husket jeg plutselig at jeg lider av sterkt framskreden høydeskrekk. Resten av turen handlet om å overleve.

– SKAL VI ta turen opp til Reinebringen? Det skal være fantastisk utsikt der oppe. Det går en sti opp dit, vi ser hvor fort vi klarer å gå opp, foreslo min venn Håkon.

Reinebringen er et kjent utsiktspunkt 448 meter over havet og idylliske Reine i Lofoten. Håkon og jeg syklet Lofoten på langs, fra Svolvær til Å, og nå hadde vi kommet til Reine.

DETTE VAR LENGE før sherpaer bygde dagens rute, og stien gikk mer rett opp enn nå, bare så det er sagt. Jeg spurte Håkon med pipende Ludvig-stemme om det var bratt og farlig, men han beroliget meg med at det var som å rusle opp en tursti. Håkon og jeg er ulike når det gjelder høyder. Håkon har stått på vingen til et fly, mens det fløy, og han har hengt i høyspentledninger mellom to fjell. Jeg er en av dem som besvimer i sofaen når jeg ser bilder av folk som sitter ytterst på Trolltunga og Preikestolen og dingler med beina. Eller når bilder av folk som bukkespretter over Bukkespranget på Svolværgeita ruller over TV-skjermen.

FRYKT ER IRRASJONELT og har ikke noe med realitetene å gjøre. Når høydeskrekken overmannet meg, kjenner jeg at blodet forlater beina, kroppen føles kraftløs, og hodet fylles med skrekkbilder av meg selv i fritt fall mot spisse steiner og den sikre død.

DET VAR AKKURAT det som skjedde da jeg hadde kommet meg halvveis opp til Reinebringen. Håkon hadde for lengst forsvunnet ut av synsbildet, og stien foran meg hadde umerkelig gått fra grei stigning til stupbratt fjellvegg. Det var i hvert fall sånn jeg følte det.

DET VAR ET slags tråkk oppover og jeg had-

de noen 30 centimeter høye busker å klamre meg til. Jeg limte blikket mot fjellveggen og ålte meg opp en meter til. Så snudde jeg meg halvveis rundt og glante ut i lufta. Under meg var det ingenting, og langt der nede skimtet jeg Vestfjorden. Da slo den til, høydeskrekken. Traff meg som en slegge, lamelsen i kroppen, og dødsangsten. Jeg så opp, jeg så ned, jeg sto bom fast. Jeg lirket meg rundt slik at ansiktet vendte utover, samtidig som jeg limte kroppen inn mot fjellveggen. Jeg måtte ned.

SAKTE ÅLTE JEG meg nedover, centimeter for centimeter, mens jeg presset kroppen og baken hardt inn mot fjellsiden. Jeg tvang meg til å tenke på noe annet enn meg selv i fritt fall, noe annet enn barna mine som jeg

aldri skulle få se mer. Styrte tankene mot hverdagslige ting, som å memorere fotballkampene som ble spilt forrige helg.

ETTER EN STUND flatet terrenget seg mer og mer ut, og etter et halvtimes mareritt reiste jeg meg og sjanglet ned den siste biten. Jeg satte meg på en stein og kikket opp på stien som nesten hadde tatt livet av meg. Der så jeg Håkon på vei ned, på det samme punktet jeg havarerte. Han gikk ned, han, lett og ubesværet, mens han holdt kameraet i den ene hånda og støttet seg til fjellveggen med den andre. Han smilte bredt da han kom ned til meg. – Det var fantastisk utsikt deroppe, den skulle du ha sett. Hvor ble det av deg? spurte Håkon. – Jeg snudde på halvveien, svarte jeg.

ILLUSTRASJON: AAKE NYSTEDT

I SALG
**26.
JULI**

NESTE UTGAVE

8/2024

Stor guide

FØRSTEHJELP OG SIKKERHET PÅ TUR

Turen går til
Forollhogna nasjonalpark

FLOTT TUROMRÅDE MED FEIT FISK

Det lønner seg å gå langt og høyt

RÅTT HØYFJELLSFISKE

FOR DEG SOM ABONNERER

Drømmeturen

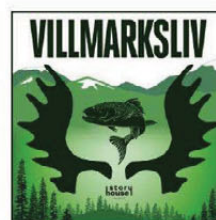
HVITE RYPER PÅ BAR BAKKE

Lenge til neste utgave?

Les **Villmarksliv**
digitalt i Flipp

- ✓ Les hele bladet digitalt
- ✓ Tilgang til tidligere utgaver
- ✓ Uten ekstra kostnad for abonnenter

www.flipp.no/start

HØR PODKASTEN
VILLMARKSLIV

Hver uke på
podkasten
Villmarksliv.no

Bli abonnent på bladkiosken.no og søk etter Villmarksliv

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

SWISS + MADE

**#EVERY
SECOND
COUNTS**

**ALWAYS
VISIBLE**
CONSTANT GLOW
FOR UP TO 25 YEARS

Finn din nærmeste forhandler på www.feras.no [/ferasklokker](https://www.instagram.com/ferasklokker) [/ferasnorge](https://www.facebook.com/ferasnorge)